

Делятинський Руслан Іванович,
кандидат історичних наук,
завідувач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін
факультету богословських і гуманітарних наук, науковий співробітник
Науково-дослідного інституту історії Церкви
Івано-Франківської академії Івана Золотоустого
orcid.org/0000-0002-6020-7666
r.deliatynskiy@ifaiz.edu.ua

Василів Павло Романович,
доктор наук з богослов'я,
доцент кафедри богослов'я факультету богословських і гуманітарних наук,
науковий співробітник Науково-дослідного інституту канонічного права і богословських наук
Івано-Франківської академії Івана Золотоустого
orcid.org/0000-0001-6523-5570
vasylivp@ifaiz.edu.ua

Єгрешій Олег Ігорович,
кандидат історичних наук,
доцент кафедри історії України і методики викладання історії
факультету історії, політології і міжнародних відносин
Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника
orcid.org/0000-0002-0639-910X
ludyna@ukr.net

Комар Григорій Михайлович,
ліценціат зі східного богослов'я,
викладач Дрогобицької духовної семінарії
блаженних священомучеників Северина, Якіма та Віталія УГКЦ,
єпископ-помічник Самбірсько-Дрогобицької єпархії УГКЦ
orcid.org/0009-0005-0534-531X
komargrygory@gmail.com

ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКИЙ ЄПИСКОП ІВАН ЛЯТИШЕВСЬКИЙ (1879–1957) ЯК МУЧЕНИК ЗА ВІРУ: ІСТОРІОГРАФІЧНИЙ ДИСКУРС І ДЖЕРЕЛЬНА БАЗА

Мета роботи – комплексно висвітлити проблему дослідження життєвого шляху та діяльності єпископа Івана Лятишевського крізь призму історіографії та джерельної бази. У статті розглянуто процес формування історіографічного образу єпископа Івана Лятишевського, вказано на деякі нерозв'язані питання його життєпису, окреслено джерельну базу та перспективні питання для подальших досліджень. Проведений історіографічний аналіз життя та діяльності владики І. Лятишевського дозволив показати певну еволюцію поглядів істориків на цю проблему. Формування історіографічного образу І. Лятишевського розпочинається орієнтовно з часу його призначення єпископом-помічником Станіславівської єпархії 1929 р., коли з'являються перші публікації його біографії. Черговим етапом розвитку історіографії проблеми став післявоєнний час, коли сформувалися два історіографічних напрями – радянський та український діаспорний. У сучасній українській історіографії, в якій можна умовно виокремити три періоди, спостерігається поступовий перехід від дослідження життєпису І. Лятишевського переважно крізь призму процесів насильницької ліквідації УГКЦ у 1945–1946 рр. та формування структур підпільної, «катакомбної» Церкви у 1950-х рр. до «звуження» предмету дослідження спершу до

історичного розвитку Станиславівської (Івано-Франківської) єпархії, а відтак, у другій декаді 2000-х рр., уже безпосередньо до особи самого владика. Значною мірою на інтенсивність наукових досліджень впливав і запит УГКЦ на підготовку беатифікаційної справи І. Лятишевського, що сьогодні перебуває на стадії «канонічного дорозслідування». Окреслене коло історичних джерел дозволить майбутнім дослідникам сформулювати цілісний та об'єктивний погляд на життя і діяльність владика І. Лятишевського.

Ключові слова: Українська греко-католицька церква, Станиславівська єпархія, єпископ, новомученики УГКЦ за віру, історіографічний дискурс, джерельна база.

Deliatynskiy Ruslan,

*Candidate of Historical Sciences,
Head of the Department of Social and Humanitarian Disciplines
of the Faculty of Theology and Humanities, Research Fellow
of the Research Institute of Church History
Ivano-Frankivsk Academy Ivana Zolotoustoho
orcid.org/0000-0002-6020-7666
r.deliatynskiy@ifaiz.edu.ua*

Vasyliiv Pavlo,

*Doctor of Theology, Associate Professor of the Department of Theology,
Faculty of Theology and Humanities,
Research Fellow of the Research Institute of Canon Law and Theological Sciences
Ivano-Frankivsk Academy Ivana Zolotoustoho
orcid.org/0000-0001-6523-5570
vasylivp@ifaiz.edu.ua*

Yehreshii Oleg,

*Candidate of Historical Sciences, Associate Professor,
Senior Lecturer at the Department of History of Ukraine
and Methods of Teaching History,
Faculty of History, Political Science and International Relations
Vasyl Stefanyk Precarpathian National University
orcid.org/0000-0002-0639-910X
ludyna@ukr.net*

Komar Grygory,

*Licentiate in Eastern Theology,
Teacher of the Drohobytza Theological Seminary
of the Blessed Martyrs Severyn, Yakym and Vitaly of the UGCC,
Assistant Bishop of the Sambir-Drohobytzsk Diocese of the UGCC
orcid.org/0009-0005-0534-531X
komargrygory@gmail.com*

GREEK-CATHOLIC BISHOP IVAN LYATYSHEVSKIY (1879–1957) AS A MARTYR FOR THE FAITH: HISTORIOGRAPHICAL DISCOURSE AND SOURCE BASE

The aim of the work. Comprehensively highlight the problem of researching the life path and activities of Bishop Ivan Lyatyshevsky through the prism of historiography and the source base. The article examines the process of forming the historiographical image of Bishop Ivan Lyatyshevskiy, points out some “unsolved” issues of his biography, outlines the source base and promising issues for further research. Conclusions: The conducted historiographical analysis of the life and activities of bishop I. Lyatyshevsky allowed us to show a certain evolution of historian’ views on the problem. The formation of the historiographical image of I. Lyatyshevskiy begins roughly

from the time of his appointment as an assistant bishop of the Stanislaviv Diocese in 1929, when the first publications of his biography appear. The next stage in the development of the historiography of the problem was the post-war period, when two historiographic trends were formed – the Soviet and the Ukrainian diasporic. In modern Ukrainian historiography, in which three periods can be conditionally distinguished, there is a gradual transition from the study of the life of I. Lyatyshevsky mainly through the prism of the processes of the violent liquidation of the UGCC in 1945–1946 and the formation of the structures of the underground, “catacomb” Church in the 1950s, to “narrowing” the subject of research first to the historical development of the Stanislaviv (Ivano-Frankivsk) eparchy, and then, in the second decade of the 2000s, directly to the person of the bishop himself. To a large extent, the intensity of scientific research was influenced by the request of the UGCC to prepare the beatification case of I. Lyatyshevsky, which is currently at the stage of “canonical investigation”. The outlined circle of historical sources will allow future researchers to form a holistic and objective view of the life and activities of Bishop I. Lyatyshevsky.

Key words: Ukrainian Greek-Catholic Church, Stanislaviv Diocese, bishop, new martyrs of the UGCC for faith, historiographical discourse, source base.

Постановка проблеми. У сучасних умовах агресії РФ проти України одним із важливих напрямів формування національної безпеки визнано «інформаційний фронт», який може забезпечити досягнення єдності суспільства в критичних моментах історії, спонукати громадян до вироблення власної національної та громадянської ідентичності. Одним із засобів формування громадянського суспільства в Україні стала «політика пам'яті», що в сучасних умовах знайшла вираження, з одного боку, в розгортанні наукових досліджень історичного минулого для формування відповідних «академічних гранд-нарративів», підручників для закладів середньої та вищої освіти чи науково-популярних «історичних каналів» в YouTube, а з іншого – у більш практичних, законодавчо врегульованих заходах щодо деколонізації – дерусифікації – деколонізації публічного простору в населених пунктах, формування громадської думки щодо популяризації української культури та історії (Масненко, 2002, с. 49–62; Добролюбська, 2022, с. 73–76).

Зважаючи на активну суспільну роль традиційних християнських Церков у сучасних процесах в Україні (одним із її проявів став, зокрема, інститут військового капеланства), природно, що інтерес громадськості та наукової спільноти до церковної історії нині сягнув значних масштабів і значно диференційований за хронологією, напрямками і методологією досліджень. Особливе місце у сфері сучасної церковної історіографії посідає проблема насильної ліквідації УГКЦ радянським тоталітарним режимом у 1945–1946 рр., а в її вужчому розрізі – життєві долі ієрархів, духовенства і мирян до і після Львівського псевдособору 1946 р. Певна співзвучність трагічної

долі репресованих у 1945–1950-х рр. органами держбезпеки СРСР греко-католицьких священників і переслідуваних сучасними російськими агресорами в Україні у 2014–2024 рр. греко-католицьких, православних і протестантських священнослужителів спонукає наукову спільноту до більш ретельного дослідження як механізмів репресій, так і життєвих стратегій духовенства.

Крім того, для сучасної Української греко-католицької церкви (далі – УГКЦ) її історичний досвід насильної ліквідації традиційних структур і трансформації в «катакомбну» Церкву, її виживання в тоталітарній, офіційно атеїстичній державі та відродження структур у незалежній Україні, очевидно, дав свої плоди – дозволив стати однією з найбільш авторитетних суспільних інституцій, своєрідним рушієм формування громадянського суспільства та української нації, а факти мучеництва за віру десятків греко-католиків дозволили Апостольській Столиці беатифікувати у 2001 р. понад 20 новомучеників та продовжити канонічні процедури щодо інших репресованих представників цієї конфесії.

Одним із таких новомучеників за віру з когорти репресованих греко-католиків був Іван Лятишевський (1879–1957), єпископ-помічник Станиславівської єпархії з 1929 р. і підпільний єпископ з 1946 р. Прогнозоване відзначення одного з чергових ювілеїв цього ієрарха – 145-річчя від дня народження в жовтні 2024 р. – знову може стати своєрідним каталізатором для активізації інтересу громадськості та науковців до його життєпису. Отже, на нашу думку, актуальним буде дослідження наявного в сучасній історіографії дискурсу про життя та діяльність єпископа Івана Лятишевського.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У сучасній вітчизняній історіографії, слід визнати, ще немає достатньої кількості публікацій, які би висвітлювали історіографічні аспекти загальних чи більш конкретних проблем розвитку УГКЦ упродовж ХХ ст. Першими такими спробами стали, зокрема, дисертаційне дослідження Т. Пшеничного, присвячене проблемам історіографії історії УГКЦ у 1939–1991 рр. (Пшеничний, 2019), окремі статті О. Киричук (Киричук, 2010, с. 3–16), Н. Винник і Г. Гладкої (Винник, Гладка, 2015, с. 75–80) та ін. Водночас традиція аналізу історіографічних аспектів діяльності окремих ієрархів УГКЦ ХХ ст., започаткована, наприклад, публікацією М. Гайковського про митрополита А. Шептицького в радянській історіографії (Гайковський, 1991, с. 144–156), невдовзі знайшла продовження в окремих дослідженнях, зокрема, С. Гуркіної (Гуркіна, 2001, с. 556–565), Н. Винник (Винник, 2016, с. 164–171) та ін. Звичайно ж, на початку 2000-х рр. уже традиційними стали історіографічні огляди проблеми в дисертаціях і монографіях, присвячених окремим аспектам розвитку УГКЦ у ХІХ–ХХ ст.

Разом із тим слід зауважити, що особистість єпископа І. Лятишевського досі так і не стала об'єктом окремого історіографічного дослідження. Тим самим, вважаємо, запропонована стаття, присвячена історіографічному дискурсу життєпису цього ієрарха, буде відзначатися актуальністю, зокрема в контексті реалізації завдань держбюджетної комплексної науково-дослідної теми «Реабілітована пам'ять: сторінки історії УГКЦ в особах» (Наукові проекти НДІ історії Церкви, 2024; Делятинський, Єгреший, Маслій та ін., 2023, с. 183–312).

Метою статті є комплексне дослідження історіографічного процесу формування поглядів на життєвий шлях і діяльність єпископа Івана Лятишевського в сучасній українській історіографії, визначення дискусійних, нерозв'язаних питань його життєпису, окреслення джерельної бази та перспективних напрямів подальших розвідок.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні, у першій чверті ХХІ ст., сформувався менш-більш повна історична біографічна довідка про Івана Лятишевського (1879–1957), першого єпископа-помічника Станиславівської єпархії, нині – Івано-Франківської архієпархії

та митрополії, яка тиражується як на офіційному сайті Синоду єпископів УГКЦ (Владика Іван Лятишевський, [без дати]), так і в сучасних енциклопедичних виданнях, таких як «Енциклопедія сучасної України» та «Вікіпедія» (Баб'як, 2017; Іван Лятишевський, [2016]). Однак, треба визнати, уважне прочитання навіть цих декількох версій біографії владика вказують на окремі «різночитання», «зайву лаконічність» чи «білі плями» (їх ми детальніше проаналізуємо нижче, з'ясовуючи перспективи майбутніх наукових розвідок), спонукаючи дослідників до пошуку відповідей на окремі питання. Тому спершу варто детальніше розглянути історіографічний процес формування наявних на тепер історико-біографічних відомостей про владика Івана Лятишевського.

Формування знань про життя та діяльність будь-якого історичного діяча розпочинається зазвичай уже за його життя та може бути пов'язане, наприклад, із відзначенням якихось його ювілеїв або з інших приводів. Справді, короткі біографічні відомості про Івана Лятишевського знаходимо на сторінках галицької періодики в період його призначення та хіротонії на єпископа-помічника Станиславівської єпархії. Зокрема, в часописі «Діло» в грудні 1929 р. та січні 1930 р. разом із «новинками» про іменування та єпископські свячення (хіротонію) архипресвітера капітули і генерального вікарія Станиславівської єпархії, доктора богослов'я, отця Івана Лятишевського також опубліковано його короткі біографічні відомості (Діло, 1929, ч. 270, с. 3; Діло, 1930, ч. 19, с. 3). Схожу «новинку» з біографічною довідкою про владика опублікував і часопис «Нова Зоря» (Нова Зоря, 1930, січень). Однак надалі всі інші публікації в галицькій періодиці 1920-х–1930-х рр., в яких епізодично згадувався владика Іван Лятишевський, не містили додаткових біографічних відомостей, які могли би стати відомими ширшій громадськості (Курилишин, 2022, с. 702; Курилишин, 2023, с. 405, 473, 866). Характерно, що в одному з перших українських енциклопедичних видань ХХ ст. під назвою «Українська Загальна Енциклопедія» (під редакцією І. Раковського), вміщено дуже коротку довідку такого змісту: «Лятишевський Іван, галицько-український церковний діяч, нар. 1879, греко-католицький єпископ-помічник Станиславівський, професор

духовної семінарії в Станиславові» (Раковський, 1933, с. 562).

Черговим історіографічним етапом формування відомостей про його біографію став післявоєнний період (з 1945 р.), коли сформувався два цілковито відмінних з методологічної (і передусім ідеологічної) точки зору історіографічних напрями – радянський та український діаспорний.

У радянській історіографії, звичайно, опертій на сфабриковані в процесі підготовки до Львівського псевдособору 1946 р. матеріали «слідства» органів НКДБ, згадки про самого владу І. Лятишевського були досить епізодичними. Так, один із творців насильницької «акції возз'єднання» УГКЦ з РПЦ, полковник НКДБ С. Даниленко-Карін в одній зі своїх праць лише один раз згадав про владу І. Лятишевського в переліку з іншими «кадровими уніатськими єпископами» (Даниленко, 1972, с. 160). Згодом так само інші радянські дослідники, ідеологічно однобоко висвітлюючи процес насильної ліквідації УГКЦ 1946 р., лише епізодично згадували про єпископа І. Лятишевського (Пшеничний, 2019, с. 236). Цілком очевидно, в радянській історіографічній традиції сформувався образ І. Лятишевського як одного з греко-католицьких ієрархів, що були «прислужниками німецько-фашистського режиму» та «посібниками українських буржуазних націоналістів».

В українській діаспорній історіографії, звичайно, позбавленої доступу до архівних документів, але відкритої до усно-історичних свідчень та інших джерел, все ж таки поступово було сформовано принципово інший і більш об'єктивний історіографічний образ єпископа І. Лятишевського. Перші короткі відомості про І. Лятишевського як єпископа-помічника Станиславівської єпархії, іменованого 1929 р., арештованого «більшовиками» 11 квітня 1945 р. та засланого «на досмертну примусову роботу в Сибір» наводив уже 1954 р. д-р Г. Лужницький у книзі «Українська Церква між Сходом і Заходом» (Лужницький, 1954, с. 552, 553, 584). Так само в 1960 р. член НТШ і УВАН д-р Є. Онацький у своєму виданні «Українська мала енциклопедія» подав таку довідку: «Лятишевський Іван (1879–?) – професор духовної семінарії в Станиславові, висвячений 24.XI.1929 на греко-католицького єпископа-помічника в Станиславові. Заарештований більшовиками

11.IV.1945, мабуть, помер у в'язниці» (Онацький, 1960, с. 879). Уже більш точними, хоча й досить лаконічними були відомості в короткій статті-гаслі в «Енциклопедії українознавства», що вийшла 1966 р. за редакцією В. Кубійовича, де зазначалося: «Лятишевський Іван (1879–1957), церковний католицький діяч, професор духовної семінарії у Станиславові, 1919 директор відділу релігійних справ у ЗУНР, з 1929 єпископ-помічник Станиславівський та генеральний вікарій. 1945 ув'язнений більшовиками, повернувся із заслання в червні 1955, помер у Станиславові» (Кубійович, 1966, с. 1402).

Лаконічні біографічні відомості про першого Станиславівського єпископа-помічника подав у 9-му томі своєї праці «З літопису християнської України» о. А.-Г. Великий (Великий, 1977, с. 175–176, 197, 249, 250). Згодом, у 1981 р., уже більш інформативну, розширену фактичним матеріалом біографічну довідку про владу подано в серії біографій «членів-ісповідників» Українського Богословського Наукового Товариства (УБНТ, 1981, с. 201–202). Так само достовірну й детальну інформацію про життєпис І. Лятишевського та окремі документальні свідчення щодо його арешту в 1945 р., засудження та заслання опубліковано 1985 р. у 2-му томі збірника «Мартирологія Українських Церков» (Зінкевич, Лончина, 1985, с. 55, 69, 83, 106, 170, 240, 242, 243, 261–263, 286, 405, 709).

На окрему увагу заслуговує висвітлення біографії І. Лятишевського в історико-мемуарному збірнику «Альманах Станиславівської Землі», який підготовлено й опубліковано у 1975 та 1985 рр. за результатами співпраці Комісії регіональних дослідів і публікації НТШ і Центрального комітету земляків Станиславщини (Кравців, 1975; Климишин, 1985). Так, у першому томі цього збірника в статті-розділі П. Ісаїва «Історія міста Станиславова» (до речі, перевиданої у 2008 р. в серії «Моє місто» в Івано-Франківську (Ісаїв, 2008)) міститься декілька згадок про І. Лятишевського. Зокрема, вказано його статтю «Митрополит Андрій Шептицький як Єпископ Станиславівський», опубліковану 1926 р. в науковому часописі «Богословія» (Лятишевський, 1926, с. 231–235; Кравців, 1975, с. 72). Цікавою в той час стала публікація фотографії владу

з підписом «Св. п. Єпископ Іван Лятишевський (1879–1957)» з приватної колекції Й. Комарницького (Кравців, 1975, с. 73). Далі П. Ісаїв наводить окремі фрагменти із життєпису І. Лятишевського: уже з 1907/1908 академічного року він став професором духовної семінарії в Станиславові; у січні 1919 р. став референтом релігійних справ при Державному Секретаріаті ЗУНР; з 1930 р. – Станиславівським єпископом-помічником; відтак навіть подає коротку біографічну довідку (Кравців, 1975, с. 74, 89, 93, 94, 95). В іншій статті-розділі «Альманаху Станиславівської Землі» – «Дивізія Галичина у Станиславівській Окрузі 1943–1944» В. Яшана – згадано про відправлення єпископом-помічником І. Лятишевським Служби Божої 11 липня 1943 р. з нагоди свята дивізії «Галичина» та участь у вечері з нагоди проводу на вишкіл добровольців (Кравців, 1975, с. 157, 158). Цей фрагмент пізніше, у 2008 р., було републіковано дослідником І. Монолатієм у серії «Моє місто» (Монолатій, 2008). Д. Бойчук у своїй статті-розділі «Слідами минулого. Спогади про працю жіноцтва в Станиславові» згадала про відправу І. Лятишевським Літургії для учасниць Конгресу Союзу Українок в Станиславові у липні 1934 р. (Кравців, 1975, с. 450). Окремі епізодичні згадки про владу, зазвичай спогади його сучасників – громадських діячів, вміщено також у другому томі «Альманаху Станиславівської Землі» (Климишин, 1985, с. 58, 155, 463, 465, 489, 795). Крім того, в цьому ж виданні в окремому розділі «На службі Бога й Батьківщини» опубліковано біографічний нарис про владу І. Лятишевського авторства о. А. Пекара (Пекар, 1985, с. 381–383), який, до речі, раніше ним опубліковано в іншій праці – «Ісповідники віри нашої сучасності...» (Пекар, 1982, с. 86–89). Таким чином, можемо стверджувати, що сформований в українській діаспорній історіографії біографічний портрет І. Лятишевського набував характеру «владики – мученика, ісповідника віри».

Із проголошенням незалежності України 1991 р., що супроводжувалося відродженням українських церков, сформувалися нові умови для розвитку «церковної» історіографії, зокрема, й для об'єктивного дослідження історії УГКЦ у ХХ ст. Водночас слід відзначити, що із цього моменту історіографічний процес набуває специфічних рис, характеризується

певною неоднорідністю методологічних підходів і різноманітністю досліджуваної проблематики. На початку 1990-х рр. в Україну повертаються з діаспори представники чернечих чинів і згромаджень УГКЦ, зокрема чоловічої і жіночої гілок Чину святого Василя Великого, які привозять із собою значну кількість діаспорних видань з історії УГКЦ, що стали предметом уваги вітчизняних дослідників. Відродження і розвиток духовних семінарій і богословських закладів освіти УГКЦ сприяли формуванню нового покоління духовенства, яке сформувало свої погляди на історію УГКЦ. Власною дослідницькою активністю відзначалися історики-краєзнавці, які зробили свій внесок у дослідження регіональних, краєзнавчих аспектів історії УГКЦ. Зрештою, крім того, впродовж 1990-х рр. виникають і провадять активну діяльність із дослідження історії УГКЦ декілька нових наукових осередків, зокрема таких, як: Інститут історії Церкви Львівської богословської академії УГКЦ (нині Українського католицького університету), Інститут українознавства імені Івана Крип'якевича, історичні факультети Львівського національного університету імені Івана Франка, Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, Івано-Франківська теологічна академія УГКЦ (нині – Івано-Франківська академія Івана Золотоустого), Інститут історії України НАН України тощо (Пшеничний, 2019, с. 35, 41). Отже, можемо констатувати, що в незалежній Україні сформувалися значні суспільно-політичні, інституційні та науково-методологічні передумови для об'єктивного дослідження історії УГКЦ загалом і життєпису владика Івана Лятишевського зокрема.

Характеризуючи основні результати дослідження біографії владика І. Лятишевського в сучасній українській історіографії, варто відзначити, що розвиток історіографії цієї конкретної наукової проблеми пройшов декілька етапів, рубежами яких, на нашу думку, стали відродження структур УГКЦ у 1989–1991 рр.,

процес беатифікації і проголошення блаженними новомучеників УГКЦ у 2001 р. та проголошення нових митрополій УГКЦ у 2011 р., що своєрідно впливали на історіографічний процес.

На першому етапі, що умовно датується 1990–2001 рр., особистість владики І. Лятишевського розглядалася переважно крізь призму дослідження процесів насильницької ліквідації УГКЦ у 1945–1946 рр., репресій щодо її ієрархії та духовенства і формування структур підпільної, «катакомбної» Церкви у 1950-х рр.

Одним із перших у цьому контексті став діаспорний українсько-канадський дослідник Б. Боцюрків, який у своїй статті про «катакомбний» період історії УГКЦ, опублікованій 1993 р. в збірнику Інституту історії Церкви ЛБА «Ковчег», зазначив, що після повернення із заслання у 1955 р. єпископ І. Лятишевський, «помічник єпарха Станіславського», який, попри офіційну заборону, продовжував виконувати «свої обов'язки, висвятивши в духовний сан багато священників», а згодом, для забезпечення подальшого існування Церкви перед смертю 27 листопада 1957 р. «висвятив як свого наступника о. Івана Слезюка» (Боцюрків, 1993, с. 130, 132). Ця теза Б. Боцюрківа згодом стане підставою для окремих дослідників вважати І. Лятишевського фактичним єпископом-ординарієм Станіславівської єпархії до своєї смерті 1957 р. Згодом, у своїй монографії, опублікованій в українському перекладі 2005 р., Б. Боцюрків, знову ж повторюючи цю тезу, щоправда, з уточненням про іншу версію, за якою о. І. Слезюка таємно хіротонізував ще владика Григорій Хомишин, водночас суттєво доповнив історіографічний портрет владики І. Лятишевського, додаючи дані про дату і місце народження, хіротонію, обставини арешту, розслідування, засудження, відбування заслання, час повернення до Станіслава і дату смерті (Боцюрків, 2005, с. 27, 47, 71, 101, 141–143, 156, 175, 177, 210, 219).

Відродження і розвиток структур УГКЦ у 1990-х рр. супроводжувався також посиленням інтересу до історії цієї конфесії взагалі й особливо в умовах підпілля. Так, у 1992 р. у Львові з ініціативи доктора Бориса Гудзяка, випускника Гарвардського університету, який прибув в Україну зі США, розпочав свою діяльність Інститут історії Церкви, основним завданням

якого стала реалізація науково-дослідного проекту «Образ сили духу: жива історія підпілля Української Греко-Католицької Церкви» (Інститут історії Церкви [довідка], [2012]). Ще один осередок дослідження історії УГКЦ сформувався в Івано-Франківську з науково-педагогічних працівників Прикарпатського університету імені Василя Стефаника й Івано-Франківського теологічно-катехитичного духовного інституту УГКЦ, й саме він зробив свій внесок у дослідження життєпису І. Лятишевського.

На початку 1990-х рр. два професори Прикарпатського університету, що співпрацювали з ієрархами Івано-Франківської єпархії УГКЦ у сфері підготовки майбутніх священників у духовному інституті – Ярослав Заборовський, кандидат історичних наук, та Володимир Полек, кандидат філологічних наук, звичайно ж, спонуковані власними переконаннями і науковими зацікавленнями, розпочали власні дослідження історії УГКЦ. Невдовзі В. Полек опублікував наукову розвідку «Нарис історії Івано-Франківської єпархії», в якій коротко описав біографію єпископа І. Лятишевського (Полек, 1995, с. 138–139). Тим часом Я. Заборовський за дозволом голови Служби безпеки України Є. Марчука отримав доступ до засекречених матеріалів слідчо-кримінальних справ, на основі опрацювання яких встановив долю понад 650 священників і 5 єпископів, а відтак в органах обласної прокуратури домігся державної реабілітації єпископів Г. Хомишина, І. Лятишевського, І. Слезюка, С. Лукача й А. Бойчука, що, варто підкреслити, відкрило шлях для підготовки беатифікаційних справ, на основі яких у 2001 р. Папа Іван Павло II проголосив блаженними Г. Хомишина, С. Лукача та І. Слезюка (Волошук, Дрогобицький, Делятинський, 2021, с. 161; Ковальчук, 2003, с. 118–119; Заборовський, 2017, с. 253–276; Димид, 2016, с. 41–51; Баб'як, 2002).

Деталі процесу реабілітації греко-католицьких єпископів розкрила дослідниця Н. Сердюк, яка відзначила, що «архівно-слідча справа на єпископа Григорія Хомишина та його помічника Івана Лятишевського розглядалася прокуратурою Івано-Франківської області на предмет реабілітації двічі. Перший раз – 4 травня 1995 р. прокурор, державний радник юстиції 3-го класу М.І. Андріуца визнав їх обґрунтовано засудженими і такими, що реабілітації не

підлягають. 23 травня 1995 р. за дорученням греко-католицької єпархії професор Прикарпатського університету Ярослав Заборовський звернувся із заявою про перегляд архівно-слідчої справи стосовно Г. Хомишина та І. Лятишевського, мотивуючи це безпідставністю доказів. Слідчим відділом УСБУ по Івано-Франківській області було призначено додаткове розслідування. З'ясувалося, що докази злочинної діяльності засуджених відсутні. На підставі цього 10 листопада 1995 р. прокуратура Івано-Франківської області реабілітувала Г.Л. Хомишина та І.Ю. Лятишевського» (Сердюк, 2004, с. 456). Щоправда, варто визнати, для беатифікації І. Лятишевського відповідний канонічний процес тоді, на жаль, так і не було завершено (Мученки та ісповідники Івано-Франківської єпархії УГКЦ, 2001), й, до речі, збір необхідних матеріалів і свідчень триває дотепер (про що скажемо нижче).

Підготовка до беатифікації, відзначення ювілею 2000-річчя Різдва Христового та сам процес проголошення Папою Іваном Павлом II у Львові в червні 2001 р. 28-ми новомучеників УГКЦ блаженними Католицької Церкви, цілком очевидно, стимулював інтерес наукової спільноти до історії «катакомбної» Церкви, й завдяки цьому, вважаємо, її дослідження вийшло на новий, так би мовити, академічний рівень. У цьому ж контексті розвивалися й дослідження життєпису І. Лятишевського.

Характерною в цьому плані є певна еволюція наукових інтересів історика І. Андрухів, який поступово перейшов від дослідження суспільно-політичних процесів у західних областях України у 1940-х–1950-х рр. до церковно-історичних студій. Одна з перших його наукових розвідок була присвячена процесу ліквідації УГКЦ у Станіславській (з 1962 р. Івано-Франківській) області, й у цьому контексті він епізодично торкається діяльності І. Лятишевського (Андрухів, 1997). Невдовзі І. Андрухів продовжив дослідження релігійного життя на Прикарпатті через призму його історико-правового аналізу з використанням значної джерельної бази, репрезентованої, зокрема, матеріалами з архівів СБУ та МВС, і тут він також наводить окремі епізоди про І. Лятишевського (Андрухів, 2004).

Важливою рисою «академічності» новітніх досліджень історії УГКЦ на початку ХХ ст.

стало використання широкої джерельної бази (від архівних матеріалів до усно історичних свідчень) й значного методологічного інструментарію (від традиційних методів до новітніх методик). Важливу роль у розвитку новітніх досліджень відіграла публікація джерел з відповідним «науковим супроводом», що відкривала перспективи роботи наступним дослідникам. У цьому плані варто згадати декілька таких публікацій, що розширювали можливості дослідження життєпису І. Лятишевського. Так, відомий український діаспорний історик і священник Д. Блажейовський на основі оригінальних видань статистичних збірників сформував і опублікував «Історичний шематизм Станіславівської єпархії...» (1886–1938), в якому систематизував в історичній ретроспективі відомості про ієрархію, єпархіальні органи, деканати, парафії та священників. Серед сформованих ним біограм священників вміщено й довідку про І. Лятишевського (Блажейовський, 2002, с. 328).

Київський історик В. Сергійчук, який ще із середини 1990-х рр. розпочав опрацьовувати і частково публікувати матеріали архівів, зокрема й засекречених (Сергійчук, 1997, с. 98–110), у 2001 р. опублікував ґрунтовний збірник документів «Нескорена Церква...», а згодом, 2007 р., на основі матеріалів Галузевого державного архіву СБУ – збірник «Ліквідація УГКЦ» (у двох томах). У кожному із цих збірників містяться епізодичні, більші чи менші фрагменти, що розкривають життєпис і діяльність владики І. Лятишевського у 1930–1950-х рр. (Сергійчук, 2001, с. 21; Сергійчук, 2006, т. 1, с. 11, 20, 47, 53, 54, 73, 75, 79, 109, 258–260, 270, 307, 387–392, 462, 478, 479, 491, 529, 533, 537, 574, 575, 577–579, 610, 620–622, 674, 696, 697, 703, 704, 737, 794, 799; т. 2, с. 37, 38, 67, 272, 276, 446, 516, 550–554, 557, 560–562, 593, 620, 702). Водночас у 2004 р. дослідниця Н. Сердюк опублікувала дев'ять документів із двотомної слідчо-кримінальної справи на арештованих у квітні 1945 р. Станіславівських єпископів – ординарія Г. Хомишина та його помічника І. Лятишевського, що зберігалася у фонді № 6 Галузевого державного архіву СБУ; при цьому в «примітках» вона відзначила, що «у першому томі зібрано документи, що стосуються єпископа Григорія Хомишина, 2-й том містить матеріали на помічника

Хомишина – єпископа Івана Лятишевського» (Сердюк, 2004, с. 451–480).

Окремі деталі архиєпископської праці І. Лятишевського розкривають також опубліковані за редакцією А. Кравчука та О. Гайової документи про діяльність митрополита Андрея Шептицького, які свідчать, зокрема, що Станиславівський єпископ-помічник був «співавтором» декількох спільних пастирських листів ієрархії Галицької митрополії в 1930–1943 рр. (Кравчук, Гайова, 1999а, с. 465, 468, 469, 475, 478, 549; 1999б, с. 799, 930, 932, 944).

Уведення в науковий обіг значної кількості джерел стимулювало науково-пошукову та дослідницьку діяльність українських істориків, які розпочали активно досліджувати історичний розвиток УГКЦ упродовж ХХ ст., в яких деталізовано підходи до періодизації церковної історії, показано специфіку державно-церковних відносин, окреслено погляди на роль ієрархії та духовенства в суспільному житті загалом, з'ясовано їх роль у національному відродженні та подальший вплив на розвиток українського національного руху (Пашенко, 2002; Марчук, 2004; Ленчик, 2003; Мудрий, 2010), і, власне, в цьому контексті епізодично висвітлено роль владики І. Лятишевського.

Поступова диференціація вітчизняними істориками першого десятиліття ХХІ ст. наукової проблематики дослідження історії УГКЦ сприяла формуванню нових, більш об'єктивних знань про структуру, особливості внутрішнього розвитку, суспільну роль цієї конфесії в українському націє- і державотворенні. Однак слід зауважити, що і в цьому контексті особистість єпископа І. Лятишевського так і не стала об'єктом окремого наукового дослідження, а продовжувала розглядатися крізь призму досліджуваних процесів, за цієї нагоди його біографія «приростала», доповнювалася окремими «деталлями» наукових фактів й оцінок.

Так, івано-франківський історик О. Єгрешій (співавтор цієї статті) у монографічному дослідженні про Станиславівського єпископа Г. Хомишина епізодично декілька разів згадує і про І. Лятишевського, зокрема, як референта релігійних справ при Державному секретаріаті освіти ЗУНР у 1919 р., учасника конференції чотирьох єпископів 12–13 липня 1930 р. щодо обговорення ідеї заснування Української Католицької Народної партії, прихильника

скликання українсько-польської конференції в листопаді 1932 р., а також про невдалу спробу радянських спецслужб щодо отруєння Г. Хомишина та І. Лятишевського в червні 1941 р., арешт ієрархії 11 квітня 1945 р. органами КДБ (Єгрешій, 2006, с. 43, 72, 86, 129, 136).

Чернівецький історик Н. Мизак, аналізуючи репресії органів НКВС проти УГКЦ у 1945–1946 рр., підкреслив одну цікаву деталь: напередодні Львівського псевдособору 8–10 березня 1946 р. «опублікували десятки статей з непримиренною критикою уніатства та звинуваченнями на адресу арештованого вищого духовенства митрополита Й. Сліпого, Н. Будки, М. Чарнецького, І. Лятишевського, Г. Хомишина» (Мизак, 2010, с. 44).

Тернопільський історик Я. Стоцький, аналізуючи репресивні заходи радянської держави щодо УГКЦ, указував, що арешти І. Лятишевського та інших представників духовенства у 1945–1946 рр. мали на меті підготувати «ґрунт для т. зв. «добровільного» переходу греко-католиків у московське православ'я». Згадуючи про повернення владики після заслання до Станиславова у 1955 р. та його смерть 29 листопада 1957 р., Я. Стоцький дотримується думки, що І. Лятишевський «за два дні до своєї смерті висвятив на свого наступника о. Івана Слезюка» (Стоцький, 2009а, с. 134, 136, 137). В іншій праці Я. Стоцький, аналізуючи стан підпільного духовенства у 1956 р., відзначив, що, за оцінкою уповноваженого в справах РПЦ, І. Лятишевський належав до першої (із трьох) груп духовенства, представники якої «ніколи не переходили до РПЦ, а повернулися з ув'язнення й надалі залишалися в лоні УГКЦ» (Стоцький, 2009б, с. 11).

Львівська дослідниця С. Гуркіна, аналізуючи процес формування «катакомбної» Церкви, підкреслила, що «після повернення із заслання в Україну єпископів Миколая Чарнецького та Івана Лятишевського відновилося рукоположення нових греко-католицьких душпастирів» (Гуркіна, 2009, с. 58).

Львівський історик О. Беген, аналізуючи заходи владики Г. Хомишина щодо запровадження Католицької Акції у Станиславівській єпархії, відзначив роль І. Лятишевського в цьому процесі (Беген, 2010, с. 153–161).

Івано-франківський історик І. Пилипів у монографії про Греко-католицьку церкву

в міжвоєнний період (1918–1939 рр.) також епізодично торкався ролі І. Лятишевського в суспільно-політичних та релігійних процесах (Пилипів, 2011а, с. 82, 166, 169), а в статті про Станиславівську духовну семінарію – згадав як професора церковної історії (Пилипів, 2011б, с. 193–199).

Івано-франківська дослідниця Н. Концур-Карабінович, ґрунтовно аналізуючи у своїй монографії процес насильної ліквідації УГКЦ у 1945–1946 рр., зокрема, зазначила, що благословення єпископа-помічника І. Лятишевського для майбутніх вояків дивізії «Галичина» в липні 1943 р. пізніше стало «підставою для органів НКДБ для арешту» владик у квітні 1945 р. Далі історикиня проаналізувала обставини арешту І. Лятишевського, ведення слідства і винесення вироку владиці (Концур-Карабінович, 2011, с. 82, 107, 130). В окремій статті Н. Концур-Карабінович лише епізодично згадала про арешт владики (Концур-Карабінович, 2015, с. 144).

Львівська дослідниця О. Боруцька в одній зі статей, підкреслюючи безперервність керівництва УГКЦ у підпіллі, також дотримувалася версії, що «Перед смертю 27 листопада 1957 р. єпископ Іван Лятишевський висвятив як свого наступника о. Івана Слезюка» (Боруцька, 2012, с. 728). В іншій науковій розвідці О. Боруцька згадує про І. Лятишевського лише як про єпископа-помічника Станиславівської єпархії (Боруцька, 2015, с. 140).

Львівський історик А. Бабинський у своєму науково-популярному нарисі з історії УГКЦ дотримується думки, що «Єпископ Іван Лятишевський (1957) таємно хіротонізував на єпископа-коадютора Станиславівської єпархії о. Івана Слезюка, який отримав єпископські повноваження від єпископа Григорія Хомишина в разі арешту останнього ще у 1945 році» (Бабинський, 2019, с. 101).

Тернопільський історик і богослов І. Говера у своїй монографії про підпільну УГКЦ так само аналізує репресії органів НКДБ щодо І. Лятишевського у 1945–1946 рр., а згодом показує роль владики в становленні «катакомбної» Церкви (Говера, 2020, с. 50–51). Отже, вже традиційними в історіографії є окремі фрагментарні згадки про владика І. Лятишевського, які зазвичай зустрічаються в окремих наукових статтях (Поліщук, 2022, с. 15) і тезах доповідей

(Тимофійчук, Луцький, 2019, с. 175–178), але не містять значного фактологічного чи оціночного навантаження.

Таким чином, можна стверджувати, що для більшості українських істориків та релігієзнавців, які на початку ХХ ст. досліджували проблеми насильної ліквідації УГКЦ та формування структур «катакомбної» Церкви, постать І. Лятишевського стала щонайменше «впізнаною», адже ідентифікувалася з особистістю одного з греко-католицьких ієрархів, що тривалий час був помічником Станиславівського єпископа Г. Хомишина, проголошеного блаженным у 2001 р. разом з іншими 27 «новомучениками» УГКЦ, а відтак – ієрархом «катакомбної» Церкви, який забезпечив правонаступність ієрархічного проводу.

Однак слід визнати, що для деякої частини вітчизняних дослідників постать І. Лятишевського так і залишилась маловідомою. Наприклад, характерно, що упорядники видання «Переслідувані за Правду: українські греко-католики в умовах тоталітарних режимів ХХ ст.» лише тричі згадали про владика у формі публікації фотографій (Гудзяк, Губич, Гуркіна, 2017). Автори колективної монографії «Нариси історії УГКЦ» (у 2-х томах) у 2022 р. також повторювали вже відомі тези про владика І. Лятишевського (Вегеш та ін., 2022а, с. 11, 76; Вегеш та ін., 2022б, с. 20, 42, 66, 67, 88, 289). Тим часом львівська дослідниця підпільної УГКЦ К. Будз у своїй дисертації взагалі не згадує про І. Лятишевського (Будз, 2016).

Окрему нішу в історіографії займають дослідження, присвячені історичному розвитку Станиславівської єпархії, з 2011 р. – Івано-Франківської архієпархії і митрополії УГКЦ, в яких, природно, окреслено місце та роль І. Лятишевського як єпископа-помічника. Так, у своїй монографії про становлення і розвиток Станиславівської єпархії дослідник І. Луцький так само епізодично торкається ролі владики, додаючи, щоправда, коротку біографічну довідку про нього (Луцький, 2004).

У колективній монографії І. Андрухіва, О. Лисенка та І. Пилипіва про Станиславівську (Івано-Франківську) єпархію особистості І. Лятишевського присвячено дещо більше уваги. Зокрема, згадано про спробу отруєння обох Станиславівських єпископів напередодні відступу Червоної армії в червні 1941 р.

Відтак проаналізовано «вичікувальну, формально лояльну» позицію владики І. Лятишевського після відновлення радянської влади в серпні 1944 р., його входження до складу обласної комісії по розслідуванню злочинів німецької адміністрації, відзначено його співавторство з єпископом Г. Хомишиним звернення до підпілля ОУН і УПА щодо примирення з радянською владою, що не стало перешкодою для їх арешту 1945 р. На думку цих істориків, після смерті І. Лятишевського 1957 р. розпочалася нова хвиля репресій проти українських греко-католиків (Андрухів, Лисенко, Пилипів, 2010, с. 352). До речі, про факт входження єпископа І. Лятишевського до складу комісії по розслідуванню злочинів «німецько-фашистських загарбників» епізодично згадав й івано-франківський історик П. Гаврилишин, підкреслюючи, що «залучений єпископ до складу комісії був для надання їй легітимності в очах місцевого населення» (Гаврилишин, 2019, с. 285).

Діючий архієпископ і митрополит Івано-Франківський УГКЦ В. Війтишин в одній зі своїх публікацій, присвяченій канонічно-правовим аспектам розвитку Станиславівської/Івано-Франківської єпархії, підкреслив, що «арешти органами держбезпеки у 1945–1949-х і 1960-х рр., однак, не перервали наступності в ієрархічному порядку. Єпископ Іван Лятишевський призначив 1957 р. своїм наступником Івана Слезюка, який 30 листопада 1968 р. таємно хіротонізував і призначив наступником о. Софрона Дмитерка ЧСВВ» (Війтишин, 2011, с. 11).

Дослідник В. Нагорняк, аналізуючи життєпис о. М. Косила, одного з активних підпільних священиків і ректора «підпільної семінарії», детально описав участь владики І. Лятишевського в становленні душпастиря, вказуючи, що спершу владики дав дозвіл о. А. Казновському на таємну богословську підготовку М. Косила, відтак приймав у нього загальний іспит з богословських предметів, однак так і не завершив рукоположення, адже помер (Нагорняк, 2014, с. 209–211).

Івано-франківські релігієзнавці С. Кияк і Д. Марціновська, характеризуючи процес становлення підпільних структур, відзначили один цікавий факт: «Станіславський владики І. Лятишевський навіть з огляду на брак українських католицьких священиків дозволив священикам,

бажаючи повернутись на католицизм, не виходити з юрисдикції православного владики, приймаючи юрисдикцію цього греко-католицького ієрарха, задля збереження віри та подальшого існування Церкви в катакомбах» (Кияк, Марціновська, 2015, с. 14–15).

Івано-франківська історикиня І. Гавриш у своєму дисертаційному дослідженні, присвяченому розвитку Станиславівської єпархії в період підпілля (1946–1989 рр.), детально розкрила роль єпископа Івана Лятишевського, простежуючи його долю з моменту «першої радянзації» Галичини 1939–1941 рр. до арешту 1945 р., відбуття двох етапів заслання, повернення до Станіслава 1955 р. та участь у відновленні структур «катакомбною» Церкви, прийнятті довічних обітів сестрами Службеницями Непорочної Діви Марії, підготовці та рукоположенні священиків. На її думку, владики І. Лятишевський «після смерті Г. Хомишина вважався главою Станиславівської греко-католицької єпархії», який «за два дні до своєї смерті висвятив на свого наступника о. Івана Слезюка» (Гавриш, 2017, с. 2, 67, 72, 73, 108, 113, 115, 116, 117, 119, 156, 164, 166, 235, 256).

Історик Р. Делятинський (співатор цієї статті) у своєму дисертаційному дослідженні, присвяченому ролі Станиславівської єпархії ГУКЦ у суспільному житті Галичини у 1885–1946 рр., також детально проаналізував життя та діяльність І. Лятишевського практично з моменту рукоположення і призначення професором духовної семінарії до єпископської хіротонії 1930 р., а відтак арешту 1945 р., заслання і смерті 1957 р. Зокрема, на його думку, проведені у 1925–1929 рр. «кадрові ротації в Станиславівській капітулі ознаменували не тільки просту зміну поколінь, але й втрату впливу москвофілів (І. Литвинович, Я. Медвецький) і утвердження генерації «окцидентального» напрямку (А. Бойчук, В. Баран, І. Лятишевський). Дослідник підкреслив, що «радянський режим до початку 1945 р. виключив можливість діалогу з єпископами», адже «уже 2 грудня 1944 р. УНКДБ у Станіславській області зібрало «матеріалів компрометуючого характеру» на єпископів Г. Хомишина й І. Лятишевського, 12 священиків». Торкаючись проблеми правонаступності ієрархії, історик підкреслює, що «після арешту владики Г. Хомишина та І. Лятишевського обов'язки адміністратора

епархії таємно виконували декілька священників-целесбів і монахів (Г.-В. Балагурак ЧСВВ, А. Бойчук, С. Вапрович, С. Лукач, І. Слезюк)» (Делятинський, 2017, с. 10, 27, 75, 83, 86, 91, 92, 105, 107, 121, 130, 141, 147, 148, 150, 151, 153, 154, 157, 159, 162, 164, 166, 167, 168, 172, 173, 179, 183, 185, 197, 284, 323, 324, 325, 328, 355, 364, 386).

Богослов та історик о. М. Григорук у монографічному дослідженні про о. Авксентія Бойчука також наводить окремі факти з життя та діяльності владики І. Лятишевського, підкреслюючи його роль у розвитку духовної семінарії (Григорук, 2020).

Цікавою є наукова стаття богослова О. Шепетька, в якій він, характеризуючи процеси здобуття українцями вищої освіти в богословських навчальних закладах Австрії, зокрема, згадує і факти про навчання І. Лятишевського на факультеті католицького богослов'я Іннсбрукського університету та його проживання в Колегії Канізіанум (Шепетьк, 2019, с. 467).

Цікавим є також дослідження О. Малиновського, виконане у формі дипломної роботи під керівництвом відомої львівської історикині С. Гуркіної, присвячене проблемі ієрархії «катакомбної» Станіславівської єпархії УГКЦ, в якій особистості владики І. Лятишевського присвячено окремий підрозділ «Підпільний єпископ Іван Лятишевський» (Малиновський, 2021, с. 21–24).

Дослідник І. Клюба один із перших звернув увагу на проблему канонічних повноважень владики І. Лятишевського. Із цього приводу він писав: «Проблема поповнення рядів греко-католицького духовенства була пов'язана з необхідністю забезпечення спадкоємності церковної ієрархії. У Станіславівській єпархії, за свідченням владики Софрона Дмитерка, на час повернення владики Лятишевського із заслання повноваження ординарія вже виконував єпископ Іван Слезюк, висвячений Г. Хомишиним таємно ще в 1945 р. Владика Лятишевський погодився з таким станом справ, бо знав про його таємну хіротонію і, «як щось треба було, то звертався навіть до нього». Натомість Б. Боцюрків зазначає, що отця Івана Слезюка як свого наступника висвятив саме владика Лятишевський перед своєю смертю (27 листопада 1957 р.). Можемо припустити, що 1957 р. Лятишевський міг просто підтвердити єпископський сан Слезюка. Це

припущення до певної міри пояснює той факт, що майже не відомо випадків висвячення нових священників владикою Лятишевським та якихось його активних дій, хоча останнє, скоріше, залежало від віку та хворобливості єпископа. У Львівській єпархії ситуація була дещо інакшою. Владика Миколай Чарнецький хоч і був набагато активнішим та й довше прожив від Івана Лятишевського, проте він нікого не висвятив на свого наступника» (Клюба, 2014, с. 95). Отже, для розв'язання цієї проблеми майбутнім дослідникам необхідно буде залучити ще якісь додаткові джерела.

Водночас слід підкреслити, в другій декаді 2000-х рр. почали з'являтися окремі наукові публікації, спеціально присвячені особистості, життю та діяльності владики І. Лятишевського. Серед перших публікацій про владика слід згадати, зокрема, декілька тез Т. Гавадзин, яка, попри науково-популярний виклад матеріалу, відзначила нагальну актуальність дослідження постаті І. Лятишевського, звертаючи увагу на відсутність комплексних монографічних досліджень його життєпису, здійснила умовну періодизацію його життя на «три періоди, які хронологічно збігаються із входженням земель Галичини послідовно до Австро-Угорської імперії, Польської держави та СРСР» (Гавадзин, 2019, с. 59–61), розкрила його діяльність у роки Другої світової війни (Гавадзин, 2020б, с. 70–71) та післявоєнний час (Гавадзин, 2020а, с. 133–134). Більш ґрунтовними є подальші дослідження фахових істориків О.-А. Маслій та О. Єгрешія. Так, історикиня О.-А. Маслій спершу згадувала про владика І. Лятишевського в контексті аналізу кримінальної справи щодо Станіславівських єпископів після їх арешту 1945 р. (Маслій, 2017, с. 235–241). Згодом вона опублікувала окреме дослідження про участь владики І. Лятишевського в розвитку монастиря Сестер Мироносиць у його родинному містечку Богородчани, що ґрунтувалося на основі нововідкритого та вперше введеного в науковий обіг першоджерела – хроніки «Історія дому сестер мироносиць у Богородчанах (1929–1939 рр.)». У своїй науковій розвідці О.-А. Маслій висвітлила обставини єпископської хіротонії владики І. Лятишевського, його візити до монастиря Сестер Мироносиць, ставлення черниць до владики, а також описала важливі події з родинного та парафіяльного життя Богородчанської парафії (Маслій, 2021, с. 143–150).

Одним із перших досліджень життєпису владики І. Лятишевського став біографічний нарис про владику, його участь у національно-державному будівництві періоду Західно-Української Народної Республіки (1918–1923), який підготували у 2019 р. дослідники О. Єгрешій та Р. Делятинський для наукового видання «Енциклопедія ЗУНР» (Єгрешій, Делятинський, 2019, с. 490).

Згодом О. Єгрешій опублікував ще дві наукові розвідки про владику І. Лятишевського, що ґрунтувалися на різноманітних історичних джерелах. Так, у 2020 р. історик опублікував із передмовою, що містила елементи біографічного нарису, і коментарями виявлене ним у приватних колекціях і запроваджене в науковий обіг епістолярне джерело про обставини повернення владики із заслання до Станиславова у 1955 р. (Єгрешій, 2020, с. 85–92). Чергове дослідження О. Єгрешія було присвячено дослідженню повсякденного життя духовенства на основі аналізу кримінальної справи І. Лятишевського. Автор влучно підкреслює, що наявні в розсекреченій кримінальній справі матеріали дають можливість розкрити чимало важливих деталей біографії єпископа. Зокрема, анкета арештованого дозволила уточнити дату й місце народження, з'ясувати його соціальне походження, родинні зв'язки, рівень освіти, інші деталі. На особливу увагу заслуговує опис особистої бібліотеки й архіву І. Лятишевського, що містив, зокрема, «приватне та службове листування І. Лятишевського (у декількох томах загальною масою близько 50 кг); його особистий нотатник; релігійну літературу <...>, періодичні видання, що виходили друком у часи нацистської окупації...» та іншу літературу. Історик вказує, що, на жаль, такий цінний архів значною мірою було втрачено назавжди, адже, за даними кримінальної справи, «12 вересня 1945 р. начальник другого відділу слідчої частини НКДБ УРСР капітан держбезпеки П.В. Дубок розпорядився спалити все «нецінне» з вилученого в час арешту І. Лятишевського...» (Єгрешій, 2023, с. 101, 105, 107–108).

Одну з перших спроб комплексного дослідження життя та діяльності владики І. Лятишевського здійснила Х. Сенічак у формі дипломної роботи під керівництвом О. Єгрешія. Дослідниця вдало зауважила, що велична

постать владики заслуговує на окреме монографічне дослідження, відтак ґрунтовно проаналізувала доступні їй історіографічні та історичні джерела, здійснила реконструкцію його життєпису (Сенічак, 2023).

Інтерес науковців і громадськості до особистості І. Лятишевського, як правило, зростає із кожним новим його ювілеєм з нагоди дня народження, хіротонії чи роковин смерті (Бабій, 2004, с. 4; Єпископ-помічник Іван Лятишевський..., 2005; Поминальні богослужіння..., 2017; Бучик О., 2018, с. 12–13; 139 років тому народився..., 2018; Цього дня відбулася архієрейська хіротонія..., 2021). Особливими стали два ювілеї з дня народження владики І. Лятишевського – у 2014 та 2019 рр. Так, з нагоди 135-річного ювілею народження владики вдалося провести перезахоронення останків І. Лятишевського з цвинтаря на вулиці Київській до крипти кафедрального собору Святого Воскресіння Христового в Івано-Франківську. Тоді ж Служба безпеки України передала управлінню Івано-Франківської архієпархії УГКЦ копії матеріалів кримінальної справи про владику (Лятишевський... могила..., 2017; Останки єпископа Лятишевського..., 2014; Ружицька, 2014, с. 4; СБУ передала..., 2014). Під час відзначення ювілею 140-річчя з дня народження владики у 2019 р. спільними зусиллями науковців, громадськості та представників УГКЦ вдалося провести не тільки декілька наукових і науково-популярних заходів, але й установити меморіальну дошку на будинку (№ 14) по вулиці Шевченка в м. Івано-Франківську, де владику проживав з моменту призначення професором духовної семінарії в 1907 р. до арешту 11 квітня 1945 р., а також за рішенням місцевої влади назвати одну із вулиць Івано-Франківська його іменем (Дві вулиці в Івано-Франківську..., 2019; 3 нагоди 140-річчя єпископа..., 2019; Книги, документи, епістолярну спадщину..., 2019; Посічанський, 2019, с. 20; Світлої пам'яті єпископа кир Івана..., 2019; Стрихар, 2019).

Значний внесок у дослідження його біографії, слід визнати, було здійснено зусиллями не тільки фахових істориків-науковців, але й краєзнавців. Одним із перших дослідників життя І. Лятишевського став О. Соколовський, який на основі тоді ще засекреченої кримінальної справи владики опублікував на шпальтах часопису «Нова Зоря» досить

грунтовний науково-популярний нарис (Соколовський, 1993, с. 5). Тим часом публікація краєзнавиці М. Кочержук про владу І. Лятишевського мала науково-популярний характер (Кочержук, 1996). Біографічну довідку про владу для енциклопедичного видання про місто Івано-Франківськ підготував краєзнавець Р. Діда (Діда, 2010, с. 272–273). Одним із найбільших популяризаторів і дослідників життя владики був історик-краєзнавець В. Романюк, який у декількох науково-популярних нарисах, що ґрунтувалися як на основі окремих архівних матеріалів, так й усно-історичних джерел, висвітлив, зокрема, родинне середовище І. Лятишевського (Романюк, 2014; Романюк, 2015а, с. 21; Романюк, 2015б, с. 30–32; Романюк, 2019а, с. 3; Романюк, 2019б). Краєзнавець А. Ребрик показав роль І. Лятишевського в розвитку пластового руху (Ребрик, 2017). Результати таких історико-краєзнавчих досліджень життєпису владики І. Лятишевського підсумовано, зокрема, в бібліографічному покажчику Івано-Франківської обласної універсальної наукової бібліотеки імені І. Франка за 2019 р. (УГКЦ. Історія. Відродження. Ісповідники віри..., 2019).

Отже, можемо констатувати, що, попри недоступність чи відсутність значної джерельної бази (зокрема, через її втрату, коли у 1945 р. слідчим НКДБ було спалено значну частину особистого архіву владики), сучасними вітчизняними дослідниками на початку XXI ст. зроблено великий внесок у висвітлення життя й діяльності єпископа І. Лятишевського.

Значну роль у дослідженні постаті владики відіграв о. І. Пелехатий, головний редактор відновленого в 1991 р. часопису «Нова Зоря», якого, крім того, у 2001 р. призначили єпархіальним постулятором беатифікаційної справи І. Лятишевського. Пізніше, у 2014 р., в одній із публікацій, підготовлених з нагоди перепоховання останків ісповідника віри на основі витягів із кримінальної справи та усно-історичних свідчень, зібраних у постуляційній справі, І. Пелехатий запропонував «нарис життя і геройських чеснот цього великого мужа Церкви» (Пелехатий, 2014, с. 4, 5).

Однак слід зауважити, що сформований у сучасній вітчизняній історіографії стереотипний образ єпископа І. Лятишевського як одного з новомучеників за віру дещо дисонує

з труднощами в процесі підготовки його беатифікаційної справи. Так, за свідченнями М. Димида, справу владики І. Лятишевського у 2001 р. спершу вносили до відповідного переліку беатифікаційних справ, але згодом її з невідомих причин вилучили (Димид, 2016, с. 41–51). Припускаємо, що це пов'язано з необхідністю ретельної перевірки наявного фактологічного матеріалу, який мав би довести «геройські чесноти ісповідника віри».

Аналізуючи процес підготовки беатифікаційної справи, представник Місії «Постуляційний центр беатифікації й канонізації святих УГКЦ» П. Марцелюк підкреслив, що «істотною передумовою для беатифікації є належне підтвердження достатнім обсягом фактажу (незаперечним виявом терору з боку влади, зокрема, стали задокументовані факти арештування священників під час богослужінь, через «відмову від возз'єднання з РПЦ» та ін.). Надзвичайну джерельну цінність становлять кримінальні справи, які кидають світло на причини й обставини репресій духовенства УГКЦ. Матеріали цих справ переважно скомпоновані так, щоб довести «контрреволюційну діяльність» підсудних. Фактологічна база вилучених речей назагал відповідає дійсності, але все ж потребує верифікації. Біографічні дані арештованих, вирок суду, дата арешту й місце смерті є часто унікальними – сьогодні їх можна почерпнути тільки з таких справ. Що ж до опрацювання фондів митрополії та єпархій у державних архівах, то саме це дає змогу поглянути на минуле УГКЦ як на рівні мікроісторії (через вивчення життєвих історій окремих осіб), так і через призму інституційної історії Церкви. Особисті свідчення очевидців та родини дозволяють збалансовано оцінити факти репресій і обставин життя й смерті ісповідників віри. Усе це важливо не лише для процесу беатифікації, але й для комунікації з вірними» (Марцелюк, 2021, с. 15).

У 2020 р. референтом Комісії у справах беатифікації Івано-Франківської архиєпархії УГКЦ був призначений о. Павло Василів (співавтор цієї статті) (Комісії Архиєпархії, 2020), який продовжив канонічні процедури розслідування та збору свідчень, систематизації матеріалів для завершення беатифікації єпископа І. Лятишевського.

Успішне завершення цієї беатифікаційної справи, звичайно ж, залежить від ретельного

вивчення історичних джерел – як уже раніше використаних дослідниками, так і нововиявлених. Зважаючи на це, варто бодай коротко окреслити коло джерел до проблеми життєпису І. Лятишевського.

Одним із найважливіших джерел є уже вище згадувана кримінальна справа на владика І. Лятишевського в архіві СБУ (Галузевий державний архів Служби безпеки України. Ф. 6. Спр. 75142ФП), ретельне «прочитання» якої, очевидно, потребує застосування методу деконструкції, зважаючи на специфіку його формування (в умовах тиску слідчого на підсудного з метою постійного пошуку копрометуючого матеріалу для підтвердження обвинувачення). Заслуговує на увагу також окрема справа про владика І. Лятишевського за № 628 в Архіві ПЦ УКУ (Список інтерв'ю за алфавітом; Список інтерв'ю за номерами). Крім того, цікавим для розкриття етапів життєвого шляху та діяльності владика є запис у Метриці кліру Станиславівської єпархії (ДАІФО, ф. 504, оп. 1, спр. 330а). Для верифікації цих відомостей можна використовувати також дані офіційного видання «Шематизм...» (Шематизм... Станиславівської єпархії, 1886–1938). Серед інших архівних матеріалів цікавими для дослідників є листування з митрополитом Андреем Шептицьким під час навчання І. Лятишевського в Інсбруку (ЦДІАУЛ, ф. 358, оп. 2, спр. 53) та Відні (ЦДІАУЛ, ф. 358, оп. 2, спр. 205), листування з редактором газети «Нова Зоря» О. Назаруком (ЦДІАУЛ, ф. 359, оп. 1, спр. 282), а також чернетка рукопису статті о. І. Лятишевського про Андрея Шептицького як Станиславівського єпископа (ЦДІАУЛ, ф. 408, оп. 1, спр. 1120).

На особливу увагу заслуговує аналіз творчої спадщини І. Лятишевського, що включає передусім його оригінальні наукові праці, такі як стаття «З історії духовної семінарії в Станиславові» ([Лятишевський] – о. І. Л., 1923а, с. 139–140), стаття «Митрополит Андрей Шептицький як Єпископ Станиславівський від 24 вересня 1899 – 13 січня 1901» (Лятишевський, 1926, с. 231–235), брошура «Іпатій Потій та його значіння для Унії» (Лятишевський, 1913), публікації в періодичній пресі на актуальні теми (Лятишевський, 1923б, с. 4; Лятишевський, 1922, с. 1), а також пастирські листи «у співтворстві» з іншими владиками Галицької митрополії, зокрема, щодо «пацифікації»

в Галичині 1930 р. (ЦДІАУЛ, ф. 358, оп. 1, спр. 9а), голодомору в Українській РСР 1933 р. (Пастирський лист... «Україна в передсмертних судорогах», 1933; Пастирський лист у справі допомоги Великій Україні..., 1933; Український Католицький Єпископат..., 1933) і з нагоди відзначення у 1939 р. ювілею 500-річчя Флорентійської унії (Спільне пастирське послання... з нагоди 500-літнього Ювілею Флорентійського Зединення, 1939). Водночас варто додати, що творча спадщина І. Лятишевського була значно багатшою, адже збереглися відомості про його працю над монографією про Константинопольського патріарха Івана XI Веккоса, підготовку ним до друку неопублікованого полемічного твору богослова Йова Язьби, пов'язаного з Ліонською унією 1274 р., дописування статей до журналу «Добрий Пастир» (Владика Іван Лятишевський, [без дати]), тому майбутніх дослідників чекатимуть нові знахідки його рукописів чи публікацій.

Крім того, опубліковані документи про конференції єпископату Галицької митрополії також дозволять з'ясувати питання про участь у них єпископа І. Лятишевського (Кравчук, 1997). До опублікованих джерел слід віднести дві праці Станиславівського єпископа Г. Хомишина – «Два Царства» (Хомишин, 2016) і «Пастир Добрий» (Хомишин, 2017), спогади особистого секретаря митрополита Андрея Шептицького брата Йосифа Гродського (Скакун, 2020), які потребують «нового прочитання» та можуть окреслити роль І. Лятишевського в так званому «окцидентальному таборі» УГКЦ.

Важливими для реконструкції біографії І. Лятишевського є публікації в періодичних виданнях 1920–1930-х рр., що розкривають окремі аспекти його життя та діяльності (Консекрація..., 1930, с. 5; Олесницький, 2018; Очевидець, 1930).

Цінні свідчення про владика І. Лятишевського знаходимо в опублікованих спогадах. Так, активний діяч ОУН В. Макар, описуючи свій побут і виховання в «захоронці при вулиці Казимирівській», де «всі ми дістали тверді основи релігійного і національного виховання», згадував, що в «захоронковій каплиці» іноді служив Літургію для дітей о. д-р Іван Лятишевський, який згодом став єпископом, а далі подає про нього коротку біографічну довідку (Макар,

1983, с. 69, 87, 90, 226, 229, 230). Оpubліковані спогади митрополита Й. Сліпого містять цікаві відомості про І. Лятишевського від моменту співпраці в рамках Українського Богословського наукового товариства у Львові 1925 р. до арешту і слідства 1945 р. (Сліпий, 2014, с. 48, 116, 131, 167, 275, 276, 278, 465, 481, 494...).

Коротка біографічна довідка про владика І. Лятишевського, сформована на основі кримінальної справи № 14932П, опублікована в збірнику «Реабілітовані історією... Івано-Франківська область» (Вардзарук, 2006, с. 71).

Цікавими є усні свідчення про владика І. Лятишевського, свого часу зібрані істориком О. Єгрешієм (Зізнання... п. Олени Лятишевської-Кобельської..., 2001; Проць..., Свідчення... В. Романюка..., 2019; Спогади про преосвященного...). На окрему увагу дослідників заслуговують колекції приватних архівів, зокрема родини Лятишевських (Родина Пилипців і Лятишевських, [2020]), окремих краєзнавців, як-от В. Романюка. Заслуговує на увагу й генеалогічний сайт «Родовід», на якому представлено родовід І. Лятишевського (Іван Лятишевський (1873–?)...; Іван Лятишевський (1879–1957)...).

Висновки та перспективи подальших досліджень. Проведений історіографічний аналіз життя та діяльності владика І. Лятишевського дозволив показати певну еволюцію поглядів істориків на проблему. Формування історіографічного образу І. Лятишевського розпочинається орієнтовно з часу його призначення єпископом-помічником Станиславівської єпархії 1929 р., коли з'являються перші публікації його біографії. Черговим етапом розвитку історіографії проблеми став післявоєнний час, коли сформувалися два історіографічних напрями – радянський та український діаспорний. У сучасній українській історіографії, в якій можна умовно виокремити три періоди, спостерігається поступовий перехід від дослідження життєпису І. Лятишевського переважно крізь призму процесів насильницької ліквідації УГКЦ у 1945–1946 рр. та формування структур

підпільної, «катакомбної» Церкви у 1950-х рр. до «звуження» предмету дослідження спершу до історичного розвитку Станиславівської (Івано-Франківської) єпархії, а відтак, в другій декаді 2000-х рр. уже безпосередньо до особи самого владика. Значною мірою на інтенсивність наукових досліджень впливав і запит УГКЦ на підготовку беатифікаційної справи І. Лятишевського, що сьогодні перебуває на стадії «канонічного дорозслідування». Окреслене коло історичних джерел дозволить майбутнім дослідникам сформулювати цілісний та об'єктивний погляд на життя і діяльність владика І. Лятишевського.

Водночас варто звернути увагу на декілька малозрозумілих чи суперечливих деталей, які повинні стати предметом подальших наукових досліджень. Так, заслуговують на увагу вивчення родоводу владика І. Лятишевського, упорядкування генеалогічного дерева роду Лятишевських, яке б дозволило з'ясувати специфіку його відносин з окремими священиками Сестрами Службницями в Богородчанах. Зважаючи на відомості про його дослідження з історії Церкви, включно з докторатом, викладання ним предмету «Історія Церкви» в духовній семінарії, доцільним буде детальніше вивчення його наукової спадщини, формування бібліографічного покажчика, опрацювання його наукових творів. На окрему увагу потребує з'ясування ролі владика І. Лятишевського в керівництві Католицькою Акцією в 1930-х рр. З огляду на наявні в історіографії суперечливі твердження щодо канонічної правонаступності та повноважень владика І. Лятишевського після повернення із заслання необхідно чітко з'ясувати, чи був він єпископом-ординарієм або ж єпископом-помічником відносно владика І. Слезюка, а також чи І. Лятишевський насправді таємно хіротонізував І. Слезюка на свого наступника, чи ж, імовірно, останній отримав свячення і повноваження від Г. Хомишина. Врешті, потребує детальніших наукових студій і питання щодо завершення процесу беатифікації владика І. Лятишевського.

Список використаних джерел:

1. Альманах Станиславівської Землі: Збірник матеріалів до історії Станиславова і Станиславівщини (1975). Том I / редактор-упорядник Б. Кравців. Нью-Йорк; Торонто; Мюнхен: Комісія регіональних дослідів і публікацій НТШ. XV+959 с. URL: <https://diasporiana.org.ua/ukrainica/15220-almanah-stanislavivskoyi-zemli-zbirnik-materiyaliv-do-istoriyi-stanislavova-i-stanislavivshhini-t-1/>
2. Альманах Станиславівської Землі: Збірник матеріалів до історії Станиславова і Станиславівщини (1985). Том II / Редактор-упорядник М. Климишин. Нью-Йорк; Париж; Сідней; Торонто: Комісія регіональних дослідів і публікацій НТШ. 900 с. URL: <https://diasporiana.org.ua/ukrainica/15219-almanah-stanislavivskoyi-zemli-zbirnik-materiyaliv-do-istoriyi-stanislavova-i-stanislavivshhini-t-2/>
3. Андрухів, І. (1997). Галицька голгофа: Ліквідація УГКЦ на Станіславщині 1945–1961 рр. Івано-Франківськ: Нова Зоря. 84 с.
4. Андрухів, І. (2004). Релігійне життя на Прикарпатті: 1944–1990 роки. Історико-правовий аналіз. Івано-Франківськ: Івано-Франківська обласна друкарня. 344 с.
5. Андрухів, І., Лисенко, О., Пилипів, І. (2010). Станіславська (Івано-Франківська) єпархія УГКЦ крізь призму століть: історико-релігійний аспект. Івано-Франківськ; Надвірна: ЗАТ «Надвірнянська друкарня». 500 с.
6. Бабинський, А. (2019). Історія УГКЦ за 90 хвилин. Вид. 2-ге, допов. Львів: Свічадо. 160 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Babynskiy_Anatolii/Istoriia_UHKTs_za_90_khvylyn/.
7. Бабій, В. (22 жовтня 2004). Зразок віри й мудрості: 125 річниця від дня народження владика І. Лятишевського (17 вересня 1879, Бородчани – 27 листопада 1957, похований в м. Івано-Франківську по вул. Київській). *Нова зоря*. С. 4.
8. Баб'як, А. (2002). Нові українські мученики ХХ ст. Рим: Видання УКУ ім. св. Климентія Папи. 200 с.
9. Баб'як, О.А. (2019). Лятишевський Іван. *Енциклопедія сучасної України*: електрон. версія. URL: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=60255 (дата звернення: 01.10.2019).
10. Беген, О. (2010). Спроба владика Григорія Хомишина запровадити Католицьку Акцію у Станіславській єпархії. *Історія релігій в Україні: Науковий щорічник*. Кн. 1. С. 15–161.
11. Блажейовський, Д. (2002). Історичний шематизм Станиславівської (Івано-Франківської) єпархії від її заснування до початку Другої світової війни (1885–1938): англ. мовою. Львів: Місіонер. 450 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Blazheiovskiy_Dmytro/Series_II_Sectio_I_Vol_51_Blaejowskyj_D_Historical_ematism_of_the_Eparchy_of_Stanislaviv_from_Its_Es/
12. Блаженний Священномученик Григорій Хомишин, Єпископ Станиславівський. (2016). Два Царства / ред. о. І. Пелехатий, В. Осадчий. Люблін: РБ. 384 с. URL: https://issuu.com/gbook_lviv/docs/web_dva_tsarstva
13. Боруцька, О. І. (2015). Взаємовідносини Української Греко-Католицької Церкви з Міністерством віровизнань та освіти Другої Речі Посполитої. *Україна-Польща: історична спадщина і суспільна свідомість*. Вип. 8. С. 140–149. URL: <http://jnas.nbu.gov.ua/article/UJRN-0000929833>.
14. Боруцька, О. (2012). Підпільна діяльність Української Греко-Католицької Церкви (УГКЦ) в часи радянського тоталітарного режиму у 60-х роках ХХ ст. *Науковий щорічник «Історія релігій в Україні»*. Вип. 22, кн. 1. С. 727–745. URL: <http://religio.org.ua/index.php/religio/article/view/966>.
15. Боцюрків, Б. (2005). Українська Греко-Католицька Церква та Радянська держава (1939–1950) / Переклад з англ. Н. Кочан ; за ред. О. Турія. Львів: Вид-во УКУ. XX+268 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Vocurkiw_Bohdan-Rostyslav/Ukrainska_Hreko-Katolytska_Tserkva_i_Radianska_derzhava_1939-1950/
16. Боцюрків, Б. (1993). Українська Греко-Католицька Церква в катакомбах (1946–1989). *Ковчег: Збірник статей з церковної історії*. Ч. 1. С. 123–164. URL: <http://ichistory.org.ua/wp-content/uploads/2016/03/img192.pdf>
17. Будз, К. М. (2016). Українська греко-католицька церква у Галичині (1946–1968 рр.): стратегії виживання та опору у підпіллі: Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук; 07.00.01 – історія України / Національний університет «Києво-Могилянська академія». Київ. 244 с. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/78039285.pdf>
18. Бучик, О. (3 травня 2018). Єпископи старого Станиславова (серед них – І. Лятишевський). *Західний кур'єр*. № 18. С. 12–13.
19. Великий, А.-Г. (1977). З літопису християнської України: Церковно-історичні радіолекції з Ватикану. Т. IX: ХХ ст. Рим: Видавництво ОО. Василян. 275 с. URL: <https://diasporiana.org.ua/religiya/9477-velikiy-a-z-litopisu-hristiyanskoyi-ukrayini-kn-9-hh-st/>
20. Винник, Н., Гладка, Г. (2015). Станиславівська (Івано-Франківська) єпархія Греко-Католицької Церкви в сучасній українській історіографії. *Науковий вісник Івано-Франківського богословського університету УГКЦ «Добрий Пастир»*. Богослов'я. Вип. 7. С. 75–80.

21. Винник, Н. (2016). Сучасна історична думка про ліквідацію Української Греко-Католицької Церкви та її наслідки. *Науковий вісник Івано-Франківського богословського університету УГКЦ «Добрий Пастир»*. Збірник Богослов'я. Вип. 9. С. 164–171.
22. Війтишин, В. (2017). Івано-Франківська єпархія – митрополія (1989–2011 рр.): етапи відродження та особливості становлення (канонічно-правовий аспект). *Науковий вісник Івано-Франківського богословського університету УГКЦ «Добрий Пастир»*. Богослов'я. Вип. 10-11. С. 9–31. URL: <http://journal.ifaiz.edu.ua/index.php/gp/article/view/121>
23. Владика Іван Лятишевський. *Синод Єпископів УГКЦ*. URL: <https://synod.ugcc.ua/data/vladyka-ivan-lyatyshevskyy-11187/> (дата звернення: 25.04.2024).
24. Волощук, М., Дрогобицький, І., Делятинський, Р. (2021). «Легенда історичного факультету». Пам'яті Ярослава Юрійовича Заборовського. *Галичина. Науковий і культурно-просвітний краєзнавчий часопис*. Ч. 34. С. 153–167. DOI: <https://doi.org/10.15330/gal.34.153-167>
25. Гавадзин, Т. (2020). Іван Лятишевський у суспільно-політичному та релігійному житті Станіслава у післявоєнні роки. *Матеріали конференцій Міжнародного Центру наукових досліджень*. С. 133–134. DOI: <https://doi.org/10.36074/10.07.2020.v2.2>; URL: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/mcnd/article/view/3927>
26. Гавадзин, Т. (2019). Суспільно-політична та релігійна діяльність Івана Лятишевського. *Матеріали доповідей XIII міжнародної конференції студентів, аспірантів та молодих вчених «Дні науки – 2019» (Секція «Історія») (16-18 травня 2019 року) / Київський національний університет імені Тараса Шевченка*. Київ. С. 59–61. URL: https://cityface.org.ua/resources/data/a_20200823211056_0a02994f2.pdf
27. Гавадзин, Т. (2020). Релігійно-політична діяльність Івана Лятишевського у роки Другої світової війни. *Каразінські читання (історичні науки): Тези доповідей 73-ї Міжнародної наукової конференції (м. Харків, 24 квітня 2020 р.)*. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна. С. 70–71. URL: https://cityface.org.ua/resources/data/a_20201208144824_84b03d90.pdf
28. Гаврилишин, П. (2017). Втрати м. Станіслава внаслідок подій 1941–1944 рр. (за матеріалами «Станіславської обласної комісії з розслідування злочинів німецьких фашистів та їх посібників»). *Po stronie pamięci i dialogu, Stanisławów i Ziemia Stanisławowska w dobie przemian społecznych i narodowościowych XIX i pierwszej połowy XX wieku: T. I: Polityka – Wojskowość*. Warszawa – Stanisławów. С. 283–293. URL: <http://lib.pnu.edu.ua:8080/handle/123456789/1786>
29. Гавриш, І. В. (2017). Станіславівська єпархія Української греко-католицької церкви у період підпілля (1946–1989 рр.): Дисертація на здобуття наук. ст. канд. іст. наук : спеціальність 07.00.01 – «Історія України» / Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника. Івано-Франківськ. 270 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Navrysh_Ivanna/Stanyslavivska_ieparkhiia_Ukrainskoi_hreko-katolytskoi_tserkvy_u_period_pidpillia_19461989_rr/
30. Гайковський, М. (1991). Митрополит Андрей Шептицький у радянській післявоєнній історіографії. *Богословія*. Т. 55. С. 144–156.
31. Галузевий державний архів Служби безпеки України. Ф. 6. Спр. 75142ФП. Архівна справа по звинуваченню Хомишина Григорія Лукича та Лятишевського Івана Юліановича, 22 квітня 1945 – 25 серпня 1945 р. Т. 2. 480 арк.
32. Говера, І. (2019). Літургійне життя священиків та вірних в Українській Греко-Католицькій Церкві: Українська Греко-Католицька Церква в період підпілля (1946–1989). Львів: Свічадо. 400 с.
33. Греко-католицька церква в 1944–1991 рр. Підготував документи до друку В. Сергійчук. (1997). *Український історичний журнал*. № 2. С. 98–110.
34. Григорук, М. (2017). Сильний Божим Духом: історико-біографічний нарис про життя і діяльність о. д-ра Авксентія Бойчука. Жовква: Місіонер. 214 + XL с.
35. Гуркіна, С. (2009). До питання про церковний провід Греко-Католицької Церкви у 1945–1989 роках. *«Катакомбна церква» (двадцятиліттю виходу Української греко-католицької церкви з підпілля присвячується): статті і матеріали*. Львів: Вид-во Львівського музею історії релігії «Логос». С. 56–59.
36. Гуркіна, С. (2001). Митрополит Андрей (Шептицький) у період німецької окупації Галичини: найновіша історіографія питання (1989-2000 роки). *Ковчег. Науковий збірник з церковної історії*. Ч. 3. С. 556–565.
37. Даниленко, С. (1972). Дорогою ганьби і зради (Історична хроніка). Вид. 2-ге, доповн. Київ: Наукова думка. 340 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Danylenko-Karin_Serhii/Dorohoju_hanby_i_zrady/
38. Дві вулиці в Івано-Франківську названо іменами єпископів УГКЦ. URL: <http://prodam.ws/a/uk/projects/business-project-trout-farm/1855-dvi-vulyci-v-ivano-frankivs%60ku-nazvano-imenamy-jepyskopiv-ugkc.html> (дата звернення: 01.10.2019).
39. Делятинський, Р. І. (2017). Станіславівська єпархія Греко-Католицької Церкви в суспільному житті Галичини (1885–1946 рр.): Дисертація на здобуття наук. ст. канд. іст. наук : 07.00.01 «Історія України».

Івано-Франківськ. 390 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Deliatynskyi_Ruslan/Stanyslavivska_ieparkhiia_Hreko-Katolytskoi_Tserkvy_v_suspilnomu_zhytti_Halychyny_18851946_rr/

40. Делятинський, Р., Єгрешій, О., Маслій, О., Галян, Т., Гресько, А., Саган, Р. (2023). Біографічний словник духовенства Станиславівської (Івано-Франківської) єпархії – митрополії Української Греко-Католицької Церкви (1885–2020). Частина 2: Методологія і методика дослідження. Біограми на літеру «А», випуск 2). *Добрий Пастир: науковий вісник Івано-Франківської академії Івана Золотоустого. Богослов'я. Філософія. Історія*. Вип. 18. С. 183–312. DOI: <https://doi.org/10.52761/2522-1558.2023.18.16>

41. Державний архів Івано-Франківської області. Ф. 504, оп. 1, спр. 330а. Метрика кліру Станиславівської єпархії за 1887–1941 рр., м. Станиславів, т. 1, 198 арк.

42. Димид, М. (2016). Проголошення блаженними новомучеників УГКЦ. *Метрон*. Ч. 13. С. 41–51. URL: <https://er.ucu.edu.ua/handle/1/2426>

43. Діда, Р. (2010). Лятишевський Іван. *Івано-Франківськ. Енциклопедичний словник / Автори-упорядники: Г. Карась, Р. Діда, М. Головатий, Б. Гаврилів*. Івано-Франківськ: Нова Зоря. С. 272–273.

44. Добролюбська, Ю. А. (2022). Історичний гранд-наратив: особливості трактування. *Методологія та технологія сучасного філософського пізнання: збірник матеріалів VI Міжнародної наукової конференції студентів, молодих вчених та науковців, присвяченої 30-річчю створення кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності та 205-річчю Університету Ушинського (Одеса, 20-21 травня 2022 року)*. Одеса: Університет Ушинського. С. 73–76. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/15492>

45. Єгрешій, О. (2006). Єпископ Григорій Хомишин: портрет релігійно-церковного і громадсько-політичного діяча. Івано-Франківськ: Нова Зоря. 168 с.

46. Єгрешій, О. (2023). Кримінальна справа єпископа Івана (Лятишевського) як джерело вивчення повсякденного життя греко-католицького духовенства. *Науковий щорічник «Історія релігій в Україні»*. Вип. 33. С. 101–116. DOI: <https://doi.org/10.33294/2523-4234-2023-33-1-101-116>

47. Єгрешій, О. (2020). Невідоме епістолярне першоджерело про повернення із заслання єпископа Івана Лятишевського у 1955 р. *Історія релігій в Україні. Актуальні питання*. Вип. 30. С. 85–92. URL: <https://religio.org.ua/index.php/religio-actual-issues/article/view/584>

48. Єгрешій, О., Делятинський, Р. (2019). Лятишевський Іван Юліанович. *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія: До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки*. Т. 2: З–О. Івано-Франківськ: Манускрипт-Львів. С. 490–491. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0016769>

49. Єпископ-помічник Іван Лятишевський (17 вересня 1879, Богородчани – 27 листопада 1957, м. Івано-Франківськ). *Нова зоря*. 2005. 3 черв.

50. З нагоди 140-річчя єпископа Івана Лятишевського у Франківську встановили анотаційну дошку. *Місто*. Дата оновлення: 17.10.2019. URL: <https://mi100.info/2019/10/17/z-nagody-140-richchya-uepyskoraivana-lyatyshevskogo-u-frankivsku-vstanovyly-anotatsijnu-doshku/> (дата звернення: 25.04.2024).

51. Заборовський, Я. (2017). На сторінках історії – 2. Останні місяці земного життя Станиславського владика Блаженного Григорія Хомишина. *Науковий вісник Івано-Франківського богословського університету УГКЦ «Добрий Пастир»*. Богослов'я. Вип. 10-11. С. 253–276.

52. Зізнання свідків п. Олени Лятишевської-Кобельської та п. Дарії Пилипець-Гаврилів про життя і діяльність Єпископа Івана Лятишевського від 12 січня 2001. 2 с. *Приватний архів Олега Єгрешія*.

53. Іван Лятишевський. *Вікіпедія*. URL: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Іван_\(Лятишевський\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/Іван_(Лятишевський)) (дата звернення: 01.10.2019).

54. Іван Лятишевський (1879–1957). *Родовід*. URL: <https://uk.rodovid.org/wk/Запис:1025492> (дата звернення: 25.04.2024).

55. Іван Лятишевський (1873–?). *Родовід*. URL: <https://uk.rodovid.org/wk/Запис:1025508> (дата звернення: 25.04.2020).

56. Інtronізація єп. Лятишевського (26 січня 1930). *Діло*. Ч. 19. С. 3.

57. Інститут історії Церкви [довідка]. (2012). *Інститут історії Церкви Українського Католицького університету*. URL: <http://ichistory.org.ua/iic/> (дата звернення: 25.04.2024).

58. Ісаїв, П. (2008). Історія міста Станиславова / Підготовка до друку, упорядкуванні і примітки З.Федунківа; Наукове редагування тексту І.Монолатія; у виданні використані поштівки та ілюстрації з колекції З.Жеребицького. Івано-Франківськ: Лілея-НВ. 96 с. (Серія «Моє місто», № 10).

59. Киричук, О. (2010). Двадцятий щорічник «Історія релігій в Україні»: спроба аналізу. *Історія релігій в Україні: Науковий щорічник*. Кн. 1. С. 3–16.

60. Кияк, С., Марціновська, Д. (2015). Івано-Франківська єпархія в умовах «катакомбної» діяльності УГКЦ: організаційний і духовно-політичний контекст. *Науковий вісник Івано-Франківського богословського університету УГКЦ «Добрий Пастир»*. Богослов'я. Вип. 7. С. 13–26. URL: <http://journal.ifaz.edu.ua/index.php/gp/article/view/93>

61. Книги, документи, епістолярну спадщину та фотосвітлини про владу Івана Лятишевського представили в академії Івана Золотоустого. *Синод Єпископів УГКЦ*. Дата оновлення: 19.10.2019. URL: <https://synod.ugcc.ua/data/knygy-dokumenty-epistolyarnu-spadshchynu-ta-fotosvitlyny-pro-vladyku-ivana-lyatyshevskogo-predstavlyu-v-akademiyu-ivana-zolotoustogo-1717/> (дата звернення: 23.04.2024).
62. Ковальчук, О. (2003). Заборовський Ярослав Юрійович. *Українські історики ХХ століття: Біобібліографічний довідник*. Київ; Львів: Ін-т історії України НАН України. Вип. 2: Ч. 1. С. 118–119.
63. Комісії Архієпархії. *Івано-Франківська Архієпархія УГКЦ*. URL: <https://ugccif.org.ua/komisii/>
64. Консекрація нового українського єпископа в Станіславові. (31 січня 1930). *Діло*. Ч. 23. С. 5.
65. Конференції Архиєреїв Української Греко-Католицької Церкви (1902-1937) / Редактор А. Кравчук. (1997). Львів: Свічадо. 108 с.
66. Концур-Карабінович, Н. М. (2011). Греко-католицька церква. Початки підпілля : монографія. Івано-Франківськ: Нова Зоря. 220 с. URL: <http://elar.nung.edu.ua/handle/123456789/5019>
67. Концур-Карабінович, Н. (2015). Підготовка до ліквідації Греко-Католицької Церкви на теренах Станіславівської єпархії. *Науковий вісник Івано-Франківського богословського університету УГКЦ «Добрий Пастир»*. Богослов'я. Вип. 7. С. 142–146. URL: <http://journal.ifai.edu.ua/index.php/gp/article/view/106>
68. Кочержук, М. (травень 1996). Владика-страждальник: (про о. Івана Лятишевського, Станіславів. Єпископа-помічника). *Нова зоря*. № 11.
69. Клюба, І. (2014). Місіонерська діяльність Владика Миколая Чарнецького (1939–1959): богословський погляд. *Науковий вісник Івано-Франківського богословського університету «Добрий Пастир»*. Богослов'я. Вип. 6. С. 91-96. URL: <http://journal.ifai.edu.ua/index.php/gp/article/view/72>
70. Курилишин, К. (2022). Часопис «Діло» (Львів, 1880–1939 рр.): матеріали до біобібліографістики / НАН України, Львівська національна наукова бібліотека ім. В. Стефаника. Т. 7: 1914–1923 рр. Дрогобич: Коло. 696 с.
71. Курилишин, К. (2023). Часопис «Діло» (Львів, 1880–1939 рр.): матеріали до біобібліографістики / НАН України, Львівська національна наукова бібліотека ім. В. Стефаника. Т. 8: 1923–1930 рр. Дрогобич: Коло. 960 с.
72. Ленчик, В. (2003). Нарис історії Української Церкви. Львів: Свічадо. 600 с.
73. Ліквідація УГКЦ (1939–1946). Документи радянських органів державної безпеки: у 2 т. (2006) / упоряд.: С. Кокін та ін.; заг. ред. В. Сергійчук; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Центр українознавства та ін. Київ: ПП Сергійчук М. І. Т. 1. 920 с.; Т. 2. 804 с.
74. Лужницький, Г. (1954). Українська церква між Сходом і Заходом: нарис історії Української Церкви. Філадельфія: Накладом Союзу українців-католиків «Провидління». XXIV+723 с. URL: <https://diasporiana.org.ua/religiya/3832-luzhnitskiy-g-ukrayinska-tserkva-mizh-shodom-i-zahodom-naris-istoriyi-ukrayinskoji-tserkvi/>
75. Луцький, І. М. (2004). Створення Станіславської (Івано-Франківської) єпархії Української Греко-Католицької Церкви. 2-е видання. Івано-Франківськ: Івано-Франківський інститут права, економіки та будівництва. 280 с.
76. Лятишевський, І. *Енциклопедія українознавства. Словникова частина* / гол. ред. В. Кубійович; НТШ. Париж; Нью-Йорк: Вид-во «Молоде життя», 1962. С. 1402. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0008393>
77. Лятишевський, І. *Українська Загальна Енциклопедія: Книга Знання*. В 3-х т. Т. 2: 3-Р / під гол. ред. І. Раковського. Львів; Станіславів; Коломия: Рідна школа, 1933. С.562. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0010457>
78. Лятишевський, І. *Українська мала енциклопедія* / ред. Є. Онацький. Буенос-Айрес, 1960. Т. 4, кн. 7: Літери «Ле–Ме». С. 879. URL: http://encyclopedia.kiev.ua/vydaniya/files/use/second_book/part2.pdf
79. Лятишевський, І. (17.10.1879–27.11.1957). Могила № 20140. *Кладовища*. Дата оновлення: 09.09.2017. URL: <http://mohyla.net/uk/person/lyatyshevskyy-ivan> (дата звернення: 01.10.2019).
80. Лятишевський, І. (12 грудня 1923). В ч. 193 часопису «Діло»... (заперечення повідомлення про звільнення священників із зайнятих ними парафій). *Діло*. Ч. 198. С. 4.
81. Лятишевський, І. о. І. Л. (1923). З історії духовної семінарії в Станіславові. *Альманах українських богословів*. Львів. С. 139–140.
82. Лятишевський, І. (1913). Іпатій Потій і его значінє для Унії. З нагоди тристалитної річниці его смерти. Написав Св'ящ. Др. Іван Лятишевський, професор богословського ліцея в Станіславові. Станіславів: Друком Льва Данкевича. 13 с.
83. Лятишевський, І. (1926). Митрополит Андрей Шептицький як Єпископ Станіславівський від 24 вересня 1899 – 13 січня 1901. *Богословія*. Т. IV, кн. 1–4. С. 231–235.
84. Лятишевський, І. (26 марта 1922). Целібат. *Український голос*. Ч. 13. С. 1.

85. Макар, В. (1983). *Пройдений шлях: Спомини*. Т. 1. Від Бистриці до Бугу (1911–1929). Торонто: Гомін України. 456 с. URL: <https://diasporiana.org.ua/memuari/6604-makar-v-proydeniy-shlyah-t-1-vid-bistritsi-do-bugu-1911-1929/>
86. Малиновський, О. (2021). Роль підпільного єпископату в Станіславівській єпархії в період підпілля 1946–1989 / РО «Український Католицький Університет»; Львівська духовна семінарія Святого Духа, Інститут історії Церкви; наук. кер. С. Гуркіна, рец. О. Беген. Львів: б. в. 93 с. URL: <https://er.ucu.edu.ua/handle/1/2516>
87. *Мартирологія Українських Церков: у 4-х томах*. Т. 2: Українська Католицька Церква: Документи, матеріали, християнський самвидав України (1985) / Ред. О. Зінкевич і о. Т. Р. Лончина. Торонто; Балтимор: Українське видавництво «Смолоскип» ім. В. Симоненка. 839 с. URL: <https://diasporiana.org.ua/religiya/8021-martirologiya-ukrayinskih-tserkov-t-2-ukrayinska-katolitska-tserkva-dokumenti-materiali-hristiyanskiy-samvidav-ukrayini/>
88. Марцелюк, П. (2021). Мучеництво та шлях визнання католицьких святих. Досвід Української греко-католицької церкви. *Історія релігій в Україні: актуальні питання*. Вип. 3. С. 9–17. URL: <http://religio.org.ua/index.php/religio-actual-issues/article/view/1400>
89. Марчук, В. (2004). Церква, духовність, нація: Українська греко-католицька церква в суспільному житті України ХХ ст. / Прикарпатський університет ім. В. Стефаніка. Івано-Франківськ: Плай. 464 с.
90. Маслій, О. (2017). Григорій Хомишин: шлях на голгофу (за матеріалами кримінальної справи). *Науковий вісник Івано-Франківського богословського університету «Добрий Пастир»*. Богослов'я. Вип. 10-11. С. 235–241. URL: <http://journal.ifaiz.edu.ua/index.php/gp/article/view/173>
91. Маслій, О.-А. (2021). Єпископ Іван Лятишевський та Богородчани: за матеріалами хроніки Сестер Мироносиць (1929–1939 рр.). *Добрий Пастир: науковий вісник Івано-Франківської академії Івана Золотоустого*. Богослов'я. Філософія. Історія. Вип. 16. С. 143–150. DOI: <https://doi.org/10.52761/2522-1558.2021.16.14>
92. Масненко, В. В. (2002). Історична пам'ять як основа формування національної свідомості. *Український історичний журнал*. № 5. С. 49–62. URL: http://resource.history.org.ua/publ/journal_2002_5_49
93. Мизак, Н. (2010). Переслідування УГКЦ у 40-50-х рр. ХХ ст.: ліквідація і наслідки. *Релігія та Соціум*. № 2 (4). С. 40–48. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/relsoc_2010_2_11.pdf
94. Митрополит Андрей Шептицький. Життя і діяльність. Документи і матеріали 1899–1944 (1999а) / Упорядники А. Кравчук, О. Гайова. Т. II: Церква і суспільне питання. Кн. 1: Пастирське вчення і служіння. Львів: Місіонер. С. 1–570.
95. Митрополит Андрей Шептицький. Життя і діяльність. Документи і матеріали 1899–1944 (1999б) / упорядники А. Кравчук, О. Гайова. Т. II: Церква і суспільне питання. Кн. 2: Листування. Львів: Місіонер. С. 571–1096.
96. Мудрий, С. (2010). Нарис Історії Церкви в Україні. 4-те вид. Жовква: Місіонер. 544 с.
97. Мученики та ісповідники Івано-Франківської єпархії Української Греко-Католицької Церкви (зокрема слуга Божий Іван Лятишевський Станисл. (1879–1957)). (14 лютого 2001). *Нова зоря*. № 7. С. 4–5.
98. Нагорняк, В. (2014). Діяльність отця Михайла Косила в часи підпілля. *Науковий вісник Івано-Франківського богословського університету «Добрий Пастир»*. Богослов'я. Вип. 6. С. 208–216. URL: <http://journal.ifaiz.edu.ua/index.php/gp/article/view/88>
99. Нариси історії Української Греко-Католицької Церкви. В 2-х томах. (2022а). Т. 1 / За загальною редакцією М. Вегеша; авторський колектив: М. М. Вегеш, Н. М. Концур-Карабінович, В. В. Марчук, М. М. Палінчак; передмова В. В. Гудзя, О. М. Ситника. Ужгород. 392 с. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/41005>
100. Нариси історії Української Греко-Католицької Церкви. В двох томах. (2022б). Т. 2 / За загальною редакцією М. Вегеша; авторський колектив: М. М. Вегеш, Н. М. Концур-Карабінович, В. В. Марчук, М. М. Палінчак; передмова В. В. Гудзя, О. М. Ситника. Ужгород. 348 с. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/41006>
101. Наукові проекти НДІ історії Церкви (2023). *Івано-Франківська академія Івана Золотоустого*. URL: <http://ifaiz.edu.ua/novyny/1107-naukovi-proiekt-y-iic.html> (дата звернення: 09.02.2024).
102. *Нова Зоря*. 1930. Січень.
103. Новий греко-католицький єпископ. (6 грудня 1929). *Діло*. Ч. 270. С. 3.
104. Олесницький, Ю. (31.10.2018). 1 листопада 1918: Церкви за української влади в Галичині. *Історична правда*. URL: <http://www.istpravda.com.ua/themes/rev100/chroniclers/2018/10/31/153188/> (дата звернення: 01.10.2019).
105. Останки єпископа Лятишевського перезахоронили у митрополичому соборі Івано-Франківська. (07.05.2014). *Вікна-ІФ*. URL: <http://vikna.if.ua/news/category/7/2014/05/07/17899/view> (дата звернення: 24.04.2020).

106. Очевидець (6 серпня 1930). Богородчани (Перша Служба Божа стан. еп.-пом. Преосв. Івана в рідному місті і поблагословення фундаментів під будову нової церкви). *Діло*. Ч. 172. С. 6.
107. Пастир Добрий: Блаж. Свмч. Григорій Хомишин, Єпископ Станіславівський (25.03.1967–28.12.1945) у спогадах сучасників: до 150-річчя Великого Учителя Церкви і Народу, Пророка України (2017) / упорядник І. Пелехатий. Івано-Франківськ: Вид-во «Добра книжка». 400 с.
108. Пастирський лист митрополита Шептицького у справі допомоги Великій Україні «Україна в передсмертних судорогах» (24 липня р. Б. 1933). (26.11.2018). *Католицький оглядач*. URL: <http://catholicnews.org.ua/pastirskiy-list-mitropolita-sheptickogo-u-spravi-dopomogi-velikiy-ukrayini-ukrayina-v-peredsmertnih> (дата звернення: 01.10.2019).
109. Пастирський лист в справі допомоги Великій Україні всесечесному духовенству і Вірним Мир і Архірейське Благословіння. (26 жовтня 1933). *Нова зоря*. Ч. 81. С. 1.
110. Пашенко, В. (2002). Греко-католики в Україні від 40-х років ХХ ст. до наших днів: монографія. Полтава. 615 с.
111. Пекар, А., о. ЧСВВ. (1985) Преосв. Іван Лятишевський Владика-Страждальник. *Альманах Станіславівської Землі: Збірник матеріалів до історії Станіслава і Станіславівщини*. Том II. Нью-Йорк; Париж; Сідней; Торонто. С. 381–383.
112. Пекар, А. (1982). *Ісповідники віри нашої сучасності. Причинок до мартиролога Української Католицької Церкви під совітами*. Торонто – Рим: Видавництво ОО. Василян. 332 с.
113. Пелехатий, І. (17 квітня 2014). «Нічого більше не бажаю, як лише, щоби моя молитва була вислухана...»: (До 135-річчя з дня народження Слуги Божого Івана Лятишевського, єпископа-помічника Станіславівського (17.10.1879–27.11.1957)). *Нова Зоря*. № 15. С. 4–5. URL: <https://web.archive.org/web/20160806222109/http://novazorya.if.ua/last/1891-2014-04-18-11-00-10> (дата звернення: 01.10.2019).
114. Переслідувані за Правду: українські греко-католики в умовах тоталітарних режимів ХХ ст. (2017) / передмова Б. Гудзяка; упорядники Л. Губич, С. Гуркіна. Вид. 2-е, випр. і доп. Львів: Вид-во УКУ. 184 с. URL: <https://ich.ucu.edu.ua/publications/peresliduvani-za-pravdu-ukrayinski-greko-katolyky-v-umovah-totalitarnyh-rezhymiv-xx-st/>
115. Пилипів, І. В. (2011а). Греко-католицька церква в суспільно-політичному житті Східної Галичини (1918–1939 рр.). Тернопіль: Економічна думка ТНЕУ. 440 с.
116. Пилипів, І. (2011б). Діяльність єпископів Станіславської єпархії УГКЦ з організації та розвитку духовної семінарії в 1907–1945 рр. *Сумський історико-архівний журнал*. № XII–XIII. С. 193–199. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/48175>
117. Поліщук, А. М. (2022). Українська Греко-Католицька Церква: від підпілля до легалізації. *Культурологічний альманах*. Вип. 3. С. 14–20. DOI: <https://doi.org/10.31392/cult.alm.2022.3.3>
118. Полек, В. (1995). Нарис історії Івано-Франківської єпархії. *Шематизм Івано-Франківської єпархії Української Греко-Католицької Церкви станом на 10 листопада 1995 року Божого* / Ред. І. Пелехатий. Івано-Франківськ. С. 99–156.
119. Поминальні богослужіння за світлої пам'яті Єпископом Іваном Лятишевським. (27.11.2017). *Івано-Франківська архиєпархія УГКЦ*. URL: <http://ugcc.if.ua/novyny/2803-pomynalni-bohosluzhinnia-za-svitloi-pam'iaty-ueryskorom-ivanom-liatyshevskym.html> (дата звернення: 24.04.2020).
120. Посічанський, М. (24 жовтня 2019). Ісповідникові віри І. Лятишевському (єпископу-помічнику Станіславівському, в'язню радянських таборів відкрито пам'ятну дошку в обласному центрі). *Галичина*. № 43. С. 20.
121. Проць о. Йосиф. Письмове свідчення про Слугу Божого Кир Івана Лятишевського. 3 с. *Приватний архів Олега Єгрешія*.
122. Пшеничний, Т. Ю. (2019). Українська греко-католицька церква (1939–1991 рр.): історіографія: Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора історичних наук за спеціальністю 07.00.06 – Історіографія, джерелознавство та спеціальні історичні дисципліни / Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Київ. 436 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Pshenychnyi_Taras/Ukrainska_hreko-katolytska_tserkva_1939_1991_rr_istoriohrafia/
123. Реабілітовані історією: у 27 томах. Івано-Франківська область: У 2 книгах (2006) / Упорядник, автор передмови Л. Вардзарук. Книга 2. Івано-Франківськ: Місто-НВ. 992 с. URL: http://www.reabit.org.ua/files/store/Ivano-Frankivsk_2.pdf
124. Ребрик, А. (27.11.2017). Блаженний священномученик Кир Іван Лятишевський – приятель Пласту. *100 кроків Історія Пласту*. URL: <https://100kroktiv.info/2017/11/blazhennyj-svyaschennomuchenyk-kyr-ivan-liatyshevskuj-gruuyatel-plastu/> (дата звернення: 24.04.2020).
125. Родини Пилипців та Лятишевських. Рукопис Зіновія Івановича Пилипця. (2020). 64 с. *Приватний архів Олега Єгрешія*.

126. Романюк, В. К. (2014). Під покровом Богородиці. Кн. 1. Івано-Франківськ: Симфонія форте. 352 с.
127. Романюк, В. (30 липня 2015). Славний рід Лятишевських (з Богородчан). *Галицький кореспондент*. № 31. С. 21.
128. Романюк, В. (2015). Славний рід Лятишевських. *Краєзнавець Прикарпаття*. № 26. С. 30–32. URL: <https://drive.google.com/file/d/1NamOXiZcP2XkhtX1KHITc884MR-jjcnL/view>
129. Романюк, В. (3 жовтня 2019). Хресна дорога Владики: 140 років тому народився Іван Лятишевський, єпископ-помічник Станиславівський. *Галицький кореспондент*. № 40. С. 3. URL: <http://gk-press.if.ua/hresna-doroga-vladyky/> (дата звернення: 10.10.2019).
130. Романюк, В. (09.10.2019). Хресна дорога владики Івана Лятишевського. *Слово Просвіти*. URL: <http://slovoprosvity.org/2019/10/09/хресна-дорога-владики-івана-лятишевс/> (дата звернення: 24.04.2020).
131. Ружицька, С. (15–22 травня 2014). Святий спочив у соборі (Воскресіння Христового в Івано-Франківську, де перезахоронили останки беатифікованого Єпископа Івана Лятишевського, уродженця Борородчан). *Експрес*. № 51. С. 4.
132. СБУ передала Українській Греко-Католицькій Церкві архівні матеріали про репресії. (01.10.2014). *Новини 5 каналу*. URL: <https://www.5.ua/suspilstvo/sbu-peredala-ukrainskii-hreko-katolytskii-tserkvi-arkhivni-materialy-pro-represii-60610.html> (дата звернення: 01.10.2019).
133. Свідчення про єпископа І. Лятишевського надав Василь Романюк, член НСЖУ. Народився 1955 р. Проживав у с. Старі Богородчани. Освіта вища, філологічна. Помер 25 травня 2020 р. Свідчення записав Олег Єгреший 17 жовтня 2019 р. у м. Івано-Франківськ. 3 с. *Приватний архів Олега Єгрешія*.
134. Світлої пам'яті єпископа кир Івана Лятишевського. (18.10.2019). *Івано-Франківськ – місто героїв*. URL: http://geroi.if.ua/content&content_id=229 (дата звернення: 25.04.2024).
135. Свято стрілецької дивізії «Галичина» у Станиславові 11 липня 1943 р. Документальні свідчення, спогади, історичні світлина (2008) / Упоряд. І. Монолатій. Івано-Франківськ: Лілея-НВ. 72 с. URL: <http://lib.pnu.edu.ua:8080/handle/123456789/16230>
136. Сеничак, Х. Р. (2023). Громадська та релігійна діяльність єпископа-помічника Станиславівської єпархії Івана Лятишевського (1879–1957 рр.): дипломна робота на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти / науковий керівник О. Єгреший; кафедра історії України і методики викладання історії Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Івано-Франківськ. 123 с. URL: <http://lib.pnu.edu.ua:8080/handle/123456789/18403>
137. Сергійчук, В. (2001). Нескорена Церква: Подвижництво греко-католиків України в боротьбі за віру і державу. Київ: Дніпро. 496 с.
138. Сердюк, Н. (2004). Єпископ Григорій Хомишин мовою матеріалів слідства (за документами Галузевого Державного архіву СБ України). *З архівів ВУЧК-ГПУ-НКВД-КГБ*. № 1/2 (22/23). С. 451–480. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/40050>
139. Скакун, Р. (2020). Життя в тіні великого Митрополита: брат Йосиф Гродський і його спогади. Львів: Видавництво Українського католицького університету. 316 с.
140. Сліпий Йосиф. Спомини (2014). / ред. І. Дацько, М. Горяча. Львів – Рим: Видавництво УКУ. 608 с. URL: <http://flibusta.site/b/397773/read>
141. Соколовський, О. (1993). Слуга Божий Єпископ Кир Іван Лятишевський: Хронологія останніх років земних скитань (єпископа-помічника Станиславів. Єпархії УГКЦ, в'язня рад. таборів). *Нова зоря*. № 33–34 (верес). С. 5.
142. Список інтерв'ю (особових справ) за алфавітом. *Архів Інституту історії Церкви Українського Католицького університету*. URL: <https://docs.google.com/document/d/1CuXuWDXxXxWjzsaGIWzHslqPmzygWG8L/edit>
143. Список інтерв'ю (особових справ) за номерами. *Архів Інституту історії Церкви Українського Католицького університету*. URL: <https://docs.google.com/document/d/1CpZmNreWZosopsADRXI0H2W9vEyvvS4o/edit>
144. Спільне пастирське послання єпископату Галицької Церковної провінції з нагоди 500-літнього Ювілею Флорентійського Зєдинення. (1939). Станиславів. 21 с.
145. Спогади про преосвященного о. др. Івана Лятишевського (помічника єпископа Станиславівської дієцезії), описані Кобельською (Лятишевською) Оленою, дочкою пароха Ланчина о. Івана Лятишевського. 1 с. *Приватний архів Олега Єгрешія*.
146. Стоцький, Я. (2009а). Репресивні дії органів радянської державної влади проти Української Греко-Католицької Церкви в Галицькому регіоні України у 1940–1960 роках. *Наукові записки ТНПУ ім. В. Гнатюка. Серія: Історія*. Вип. 3. С. 133–139. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Stotskyi_Yaroslav/Represyivni_dii_orhaniv_radianskoj_derzhavnoi_vlady_proty_Ukrainskoj_hreko-katolytskoj_tserkvy/

147. Стоцький, Я. (2009б). Стан катакомбної української греко-католицької церкви і спроби легального відродження греко-католицьких громад під час хрущовської «відлиги». *«Катакомбна церква» (двадцятиліттю виходу Української греко-католицької церкви з підпілля присвячується)*: статті і матеріали. Львів: Вид-во Львівського музею історії релігії «Логос». С. 5–8. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Zbirka/Katakombna_tserkva_dvadtsiatylyttiu_vykhodu_ukrainskoi_hreko-katolytskoi_tserkvy_z_pidpillia_prysvia/
148. Стрихар, І. (17.10.2019). Вшанування пам'яті єпископа Станиславівської єпархії Івана Лятишевського. *Івано-Франківська академія Івана Золотоустого*. URL: <http://ifaiz.edu.ua/novyny/520-vshanuvanniaramiati-ieryskora-stanyslavivskoi-ierarkhii-ivana-liatyshevskoho.html> (дата звернення: 25.04.2024).
149. Тимофійчук, А., Луцький, Р. (2019). Вихід з підпілля Української Греко-Католицької Церкви. *Снів-дружність наук: архітектура, економіка, право: матеріали VII Всеукраїнського студентського наукового симпозиуму (м. Івано-Франківськ, 15-16 листопада 2019 року)*. Івано-Франківськ: Редакційно-видавничий відділ Університету Короля Данила. С. 175–178. URL: <https://ukd.edu.ua/sites/default/files/2020-06/Zbirnykstud.-sympoziumu-19.pdf>
150. УГКЦ. Історія. Відродження. Ісповідники віри: до 30-річчя виходу з підпілля Української Греко-Католицької Церкви: бібліографічний покажчик (2019) / уклад. О. Шаран, С. Джоголик; ред. Г. Горбань; відп. за вип. Л. Бабій. Івано-Франківськ. 76 с. URL: <https://www.calameo.com/books/002820791faa8c5680919>
151. Українське Богословське Наукове Товариство. (1981). Члени ісповідники: Іван Лятишевський. *Богословія*. Т. 45. Кн.1–4. С. 195–203.
152. Український Католицький Єпископат Галицької Церковної Провінції в справі подій на Вел. Україні до всіх людей доброї волі. Україна в передсмертних судорогах. (30 липня 1933). *Мета*. Ч. 30. С. 1.
153. Центральний державний історичний архів України у м. Львові (ЦДІАУЛ). Ф. 358, оп. 1, спр. 9а. Пастирське послання Шептицького А. та єпископату до духовенства і народу з приводу пацифікації на українських землях, 1930 р., 4 арк.
154. Центральний державний історичний архів України у м. Львові (ЦДІАУЛ). Ф. 358, оп. 2, спр. 53. Колективні листи студентів духовних семінарій у Відні та м. Інсбруку до Шептицького А., 1903–1914 рр., 51 арк.
155. Центральний державний історичний архів України у м. Львові (ЦДІАУЛ). Ф. 358, оп. 2, спр. 205. Листи кореспондентів з прізвищами на літери «Л», «Лю–Ля» до Шептицького А., 1900–1914 рр., 117 арк.
156. Центральний державний історичний архів України у м. Львові (ЦДІАУЛ). Ф. 359, оп. 1, спр. 282. Листи Лукіяновича Д., Лучкевича М., Лучинського Г., Лякса Р., Лятишевського І. до Назарука О., 1918–1938 рр., 36 арк.
157. Центральний державний історичний архів України у м. Львові (ЦДІАУЛ). Ф. 408, оп. 1, спр. 1120. Стаття священника І. Лятишевського «Митрополит А. Шептицький, як єпископ Станиславівський». Рукопис, 1926 р., 9 арк.
158. Цього дня відбулася архиєрейська хіротонія о. д-ра Івана Лятишевського. (26.01.2021). *Архікатедральний і Митрополітський Собор УГКЦ в Івано-Франківську*. URL: <https://katedra.if.ua/ts-oho-dnia-vidbulasia-arkhyiereys-ka-khirononia-o-d-ra-ivana-liatyshevs-koho/> (дата звернення: 25.04.2024).
159. Шематизм всього кліру греко-католицької Станиславівської Єпархії на рік Божий. 1886–1938. URL: <https://dlibra.kul.pl/dlibra/publication/16096#structure>
160. Шепетяк, О. (2013). Українські студенти богослов'я в Австрії. *Світове українство як чинник утвердження держави Україна у міжнародній спільноті «...землякам моїм в Україні і не в Україні...»*: зб. матеріалів четвертої Міжнародної науково-практичної конференції (у рамках IV Міжнародного конгресу світового українства). Львів: Видавництво Львівської політехніки. С. 464–468. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/3317/1/Shepetyak_ukr%20stud_2013.pdf
161. 139 років тому народився Єпископ-помічник Станиславівський Іван Лятишевський. (17.10.2018). *Івано-Франківська архиєпархія УГКЦ*. URL: <http://ugcc.if.ua/novyny/4040-139-rokiv-tomu-narodyvsia-ieryskor-pomichnyk-stanyslavivskiy-ivan-liatyshevskiy.html> (дата звернення: 24.04.2020).

References:

1. Kravtsiv, B. (ed.). (1975). *Almanakh Stanyslavivskoi Zemli: Zbirnyk materialiv do istorii Stanyslavova i Stanyslavivshchynu* [Tom 1] [Almanac of Stanislavivska Zemlya: Collection of materials for the history of Stanislavov and Stanislavivshchyna [Vol. 1]]. New-York; Toronto; Miunkhen: Komisiia rehionalnykh doslidiv i publikatsii NTSh. XV+959 s. Retrieved from: <https://diasporiana.org.ua/ukrainica/15220-almanah-stanyslavivskoyi-zemli-zbirmik-materialiv-do-istoriyi-stanyslavova-i-stanyslavivshhyni-t-1/> [in Ukrainian].
2. Klymyshyn, M. (ed.). (1985). *Almanakh Stanyslavivskoi Zemli: Zbirnyk materialiv do istorii Stanyslavova i Stanyslavivshchynu*. Tom II [Almanac of Stanislavivska Zemlya: A collection of materials on the history of

Stanislavov and the Stanislaviv region. Volume II]. New-York; Paryzh; Sidnei; Toronto: Komisiia rehionalnykh doslidiv i publikatsii NTSh. 900 s. Retrieved from: <https://diasporiana.org.ua/ukrainica/15219-almanah-stanislavivskoyi-zemli-zbirnik-materiyaliv-do-istoriyi-stanislavova-i-stanislavivshhini-t-2/> [in Ukrainian].

3. Andrukhiv, I. (1997). Halytska holhofa: Likvidatsiia UHKTs na Stanislavshchyni 1945–1961 rr. [Galician Calvary: Liquidation of the UGCC in the Stanislav region, 1945–1961]. Ivano-Frankivsk: Nova Zoria. 84 s [in Ukrainian].

4. Andrukhiv, I. (2004). Relihiine zhyttia na Prykarpatti: 1944-1990 roky. Istoryko-pravovyi analiz [Religious life in Prykarpattia: 1944-1990. Historical and legal analysis]. Ivano-Frankivsk: Ivano-Frankivska oblasna drukarnia. 344 s [in Ukrainian].

5. Andrukhiv, I., Lysenko, O., & Pylypiv, I. (2010). Stanislavska (Ivano-Frankivska) yeparkhiia UHKTs kriz pryzmu stolit: istoryko-relihiinyi aspekt [Stanislaviv (Ivano-Frankivsk) Diocese of the UGCC through the prism of centuries: historical and religious aspect]. Ivano-Frankivsk; Nadvirna: ZAT “Nadvirnianska drukarnia”. 500 s [in Ukrainian].

6. Babynskiy, A. (2019). Istoriiia UHKTs za 90 khvylyn. [History of the UGCC in 90 minutes]. Vyd. 2-he, dopov. Lviv: Svichado. 160 s. Retrieved from: https://chtyvo.org.ua/authors/Babynskiy_Anatolii/Istoriiia_UHKTs_za_90_khvylyn/. [in Ukrainian].

7. Babii, V. (22 zhovtnia 2004). Zrazok viry y mudrosti: [125 richnytsia vid dnia narodzhennia vladky I. Liatyshevskoho (17 veresnia 1879, Borodchany – 27 lystopada 1957, pokhovanyi v m. Ivano-Frankivsku po vul. Kyivskii)] [A sample of faith and wisdom: [125th anniversary of the birth of Bishop I. Lyatyshevsky (September 17, 1879, Borodchany – November 27, 1957, buried in Ivano-Frankivsk on Kyivska St.)]]. *Nova zoria*. S. 4 [in Ukrainian].

8. Babiak, A. (2002). Novi ukrainski muchenyky KhKh st. [New Ukrainian martyrs of the 20th century]. Rym: Vydannia UKU im. sv. Klymentiiia Papy. 200 s [in Ukrainian].

9. Babiak, O. A. (2019). Liatyshevskiy Ivan [Liatyshevskiy Ivan]. *Entsyklopediia suchasnoi Ukrainy: elektron. versiia*. Retrieved from: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=60255 (data zvernennia: 01.10.2019) [in Ukrainian].

10. Behen, O. Sproba vladky Hryhoriia Khomyshyna zaprovadyty Katolytsku Aktsiiu u Stanislavskii yeparkhii [Bishop Hryhoriy Khomyshyn's attempt to introduce the Catholic Action in the Stanislavsky eparchy]. *Istoriiia relihii v Ukraini: Naukovyi shchorichnyk*. 2010. Kn. 1. S. 153–161 [in Ukrainian].

11. Blazheyovsky, D. (2002). Historical schematism of the Stanislavivsk (Ivano-Frankivsk) eparchy from its foundation to the beginning of the Second World War (1885–1938). Lviv: Missioner. 450 p. Retrieved from: https://chtyvo.org.ua/authors/Blazheiovskiy_Dmytro/Series_II_Sectio_I_Vol_51_Blaejowskyj_D_Historical_ematism_of_the_Eparchy_of_Stanislaviv_from_Its_Es/ [in English].

12. Pelekhatyi, I., & Osadchyi, V. (red.). (2016). Blazhennyi Sviashchennomuchenyk Hryhoriy Khomyshyn, Yepyskop Stanislavivskiy. Dva Tsarstva / [Blessed Holy Martyr Hryhoriy Khomyshyn, Bishop of Stanislavivskiy. Two Kingdoms]. Liublin: RB. 384 s. Retrieved from: https://issuu.com/gbook_lviv/docs/web_dva_tsarstva [in Ukrainian].

13. Borutska, O. I. (2015). Vzaiemovidnosyny Ukrainskoi Hreko-Katolytskoi Tserkvy z Ministerstvom virovyznan ta osvity Druhoi Rechipospolytoi [Relations of the Ukrainian Greek-Catholic Church with the Ministry of Religions and Education of the Second Republic]. *Ukraina-Polshcha: istorychna spadshchyna i suspilna svidomist*. Vyp. 8. S. 140–149. Retrieved from: <http://jnas.nbu.gov.ua/article/UJRN-0000929833> [in Ukrainian].

14. Borutska, O. (2012). Pidpilna diialnist Ukrainskoi Hreko-Katolytskoi Tserkvy (UHKTs) v chasy radianskoho totalitarnoho rezhymu u 60-kh rokakh XX st. [Underground activities of the Ukrainian Greek Catholic Church (UGCC) during the Soviet totalitarian regime in the 1960s.]. *Naukovyi shchorichnyk “Istoriiia relihii v Ukraini”*. Vyp. 22, kn. 1. S. 727–745. Retrieved from: <http://religio.org.ua/index.php/religio/article/view/966> [in Ukrainian].

15. Botsiurkiv, B. (2005). Ukrainska Hreko-Katolytska Tserkva ta Radianska derzhava (1939–1950) [The Ukrainian Greek Catholic Church and the Soviet State (1939–1950)] / Pereklad z anh1. N. Kochan, za red. O. Turiiia. Lviv: Vyd-vo UKU. XX+268 p. Retrieved from: https://chtyvo.org.ua/authors/Bociurkiw_Bohdan-Rostyslav/Ukrainska_Hreko-Katolytska_Tserkva_i_Radianska_derzhava_1939-1950/ [in Ukrainian].

16. Botsiurkiv, B. (1993). Ukrainska Hreko-Katolytska Tserkva v katakombakh (1946–1989) [Ukrainian Greek Catholic Church in the Catacombs (1946–1989)]. *Kovcheh: Zbirnyk statei z tserkovnoi istorii*. Ch. 1. S. 123–164. Retrieved from: <http://ichistory.org.ua/wp-content/uploads/2016/03/img192.pdf> [in Ukrainian].

17. Budz, K. M. (2016). Ukrainska hreko-katolytska tserkva u Halychyni (1946–1968 rr.): stratehii vyzhyvannia ta oporu u pidpilli: Dysertatsiia na zdobuttia naukovooho stupenia kandydata istorychnykh nauk; 07.00.01 – istoriiia Ukrainy [The Ukrainian Greek-Catholic Church in Galicia (1946–1968): survival and resistance strategies in the underground: Dissertation for the degree of candidate of historical sciences; 07.00.01 – history

of Ukraine] / Natsionalnyi universytet “Kyievo-Mohylianska akademiia”. Kyiv. 244 s. Retrieved from: <https://core.ac.uk/download/pdf/78039285.pdf> [in Ukrainian].

18. Buchyk, O. (May 3, 2018). Yepyskopy staroho Stanyslavova [sered nykh – I. Lyatyshevskiyi] [Bishops of old Stanislavov [among them I. Lyatyshevskiyi]]. *Zakhidnyi kurier*. № 18. S. 12–13 [in Ukrainian].

19. Velykyi, A.-H. (1977). Z litopysu khrystianskoi Ukrainy: Tserkovno-istorychni radioleksi z Vatykanu. T. IX: XX st. [From the annals of Christian Ukraine: Church-historical radio lectures from the Vatican. Volume IX: XX century]. Rym: Vydavnytstvo OO. Vasyliian. 275 s. Retrieved from: <https://diasporiana.org.ua/religiya/9477-velikiy-a-z-litopisu-hristiyanskoyi-ukrayini-kn-9-hh-st/> [in Ukrainian].

20. Vynnyk, N., Hladka, H. (2015). Stanyslavivska (Ivano-Frankivska) yeparkhiia Hreko-Katolytskoi Tserkvy v suchasni ukrainskii istoriohrafii. [Stanislaviv (Ivano-Frankivsk) diocese of the Greek Catholic Church in modern Ukrainian historiography]. *Naukovyi visnyk Ivano-Frankivskoho bohoslovskoho universytetu UHKTs “Dobryi Pastyr”*. *Bohoslovia*. Vyp. 7. S. 75–80 [in Ukrainian].

21. Vynnyk, N. (2016). Suchasna istorychna dumka pro likvidatsiiu Ukrainskoi Hreko-Katolytskoi Tserkvy ta yii naslidky. [Modern historical opinion about the liquidation of the Ukrainian Greek Catholic Church and its consequences]. *Naukovyi visnyk Ivano-Frankivskoho bohoslovskoho universytetu UHKTs “Dobryi Pastyr”*. *Bohoslovia*. Vyp. 9. S. 164–171 [in Ukrainian].

22. Viityshyn, V. (2017). Ivano-Frankivska yeparkhiia – mytropoliia (1989–2011 rr.): etapy vidrodzhennia ta osoblyvosti stanovlennia (kanonichno-pravovyi aspekt). [Ivano-Frankivsk Diocese – Metropolia (1989–2011): stages of revival and peculiarities of formation (canonical-legal aspect)]. *Naukovyi visnyk Ivano-Frankivskoho bohoslovskoho universytetu UHKTs “Dobryi Pastyr”*. *Bohoslovia*. Vyp. 10-11. S. 9–31. Retrieved from: <http://journal.ifaiz.edu.ua/index.php/gp/article/view/121> [in Ukrainian].

23. Vladyka Ivan Lyatyshevskiyi [Bishop Ivan Lyatyshevskiyi]. *Synod Yepyskopiv UHKTs*. Retrieved from: <https://synod.ugcc.ua/data/vladyka-ivan-lyatyshevskyy-11187/> (data zvernennia: 25.04.2024) [in Ukrainian].

24. Voloshchuk, M., Drohobyt'skyi, I., & Deliatynskiy, R. (2021). “Lehenda istorychnoho fakultetu”. Pamiati Yaroslava Yuriiovycha Zaborovskoho. [“Legend of the Faculty of History”. In memory of Yaroslav Yuriyovych Zaborovskiyi]. *Halychyna. Naukovyi i kulturno-prosvitnii kraieznavchyi chasopys*. Ch. 34. S. 153–167. DOI: <https://doi.org/10.15330/gal.34.153-167> [in Ukrainian].

25. Havadzyn, T. (2020a). Ivan Lyatyshevskiyi v suspilno-politychnomu ta relihiinomu zhytti Stanislava u pisliavoienni roky. [Ivan Lyatyshevskiyi in the socio-political and religious life of Stanislav in the post-war years]. *Materialy konferentsii Mizhnarodnoho Tsentru naukovykh doslidzhen*. S. 133–134. DOI: <https://doi.org/10.36074/10.07.2020.v2.2>; Retrieved from: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/mcnd/article/view/3927> [in Ukrainian].

26. Havadzyn, T. (2019). Suspilno-politychna ta relihiina diialnist Ivana Lyatyshevskoho. [Socio-political and religious activity of Ivan Lyatyshevskiyi]. *Materialy dopovidei XIII mizhnarodnoi konferentsii studentiv, aspirantiv ta molodykh vchenykh “Dni nauky – 2019» (Sektisia “Istoriia”)* (16-18 travnia 2019 roku) / Kyivskiy natsionalnyi universytet imeni Tarasa Shevchenka. Kyiv. S. 59–61. Retrieved from: https://cityface.org.ua/resources/data/a_20200823211056_0a02994f2.pdf [in Ukrainian].

27. Havadzyn, T. (2020). Relihiino-politychna diialnist Ivana Lyatyshevskoho u roky Druhoi svitovoi viiny. [Religious and political activities of Ivan Lyatyshevskiyi during the Second World War]. *Karazinski chytannia (istorychni nauky): Tezy dopovidei 73-yi Mizhnarodnoi naukovoï konferentsii* (m. Kharkiv, 24 kvitnia 2020 r.). Kharkiv: KhNU imeni V. N. Karazina. S. 70-71. Retrieved from: https://cityface.org.ua/resources/data/a_20201208144824_84b03d90.pdf [in Ukrainian].

28. Havrylyshyn P. (2017). Vtraty m. Stanislava vnaslidok podii 1941–1944 rr. (za materialamy “Stanislavskoi oblasnoi komisii z rozsliduvannia zlochyniv nimetskykh fashystiv ta yikh posibnykiv”) [Losses of the city of Stanislav as a result of the events of 1941–1944 (based on the materials of the “Stanislav Regional Commission for the Investigation of Crimes of German Fascists and Their Guides”)]. *Po stronie pamieci i dialogu, Stanislawów i Ziemia Stanislawowska w dobie przemian społecznych i narodowościowych XIX i pierwszej połowy XX wieku: T. I: Polityka – Wojskowość*. Warszawa – Stanislawów. C. 283–293. Retrieved from: <http://lib.pnu.edu.ua:8080/handle/123456789/1786> [in Ukrainian] [...].

29. Havrysh, I. V. (2017). Stanyslavivska yeparkhiia Ukrainskoi hreko-katolytskoi tserkvy u period pidpillia (1946–1989 rr.): Dysertatsiia na zdobuttia nauk. st. kand. ist. nauk : spetsialnist 07.00.01 – “Istoriia Ukrainy” [Stanislaviv Diocese of the Ukrainian Greek-Catholic Church during the underground period (1946–1989): Dissertation for obtaining sciences. Art. Ph.D. history Sciences: specialty 07.00.01 – “History of Ukraine”] / Prykarpatskyyi natsionalnyi universytet imeni Vasyliia Stefanyka. Ivano-Frankivsk. 270 s. Retrieved from: https://chtyvo.org.ua/authors/Havrysh_Ivanna/Stanylavivska_ieparkhiia_Ukrainskoi_hreko-katolytskoi_tserkvy_u_period_pidpillia_19461989_rr/ [in Ukrainian].

30. Haikovskiy, M. (1991). Mytropolyt Andrei Sheptytskyi u radianskii pisliavoiennii istoriohrafii. [Metropolitan Andrey Sheptytskyi in Soviet post-war historiography]. *Bohosloviia*. T. 55. S. 144–156 [in Ukrainian].
31. Haluzevyi derzhavnyi arkhiv Sluzhby bezpeky Ukrainy [Sectoral state archive of the Security Service of Ukraine]. F. 6. Spr. 75142FP. Arkhivna sprava po zvyuvachenniu Khomyshyna Hryhoriia Lukycha ta Liatyshevskoho Ivana Yuliianovycha, 22 kvitnia 1945 – 25 serpnia 1945 r. [Archive file on the indictment of Hryhoriy Lukych Khomyshin and Ivan Yulianovich Lyatishevskiy, April 22, 1945 – August 25, 1945]. T. 2. 480 ark [in Ukrainian].
32. Hovera, I. (2019). Liturhiine zhyttia sviashchenykyv ta virnykh v Ukrainskii Hreko-Katolytskii Tserkvi: Ukrainiska Hreko-Katolytska Tserkva v period pidpillia (1946–1989). [The liturgical life of priests and the faithful in the Ukrainian Greek-Catholic Church: the Ukrainian Greek-Catholic Church in the underground period (1946–1989)]. Lviv: Svichado. 400 s [in Ukrainian].
33. Serhiichuk, V. (ed.) (1997). Hreko-katolytska tserkva v 1944–1991 rr. [The Greek Catholic Church in 1944–1991]. *Ukrainskyi istorychnyi zhurnal*. № 2. S. 98–110 [in Ukrainian].
34. Hryhoruk, M. (2017). Sylnyi Bozhym Dukhom: istoryko-biografichni narys pro zhyttia i diialnist o. d-ra Avksentii Boichuka. [Strong in the Spirit of God: a historical-biographical essay on the life and work of Fr. Dr. Avksentii Boychuk]. Zhovkva: Misioner. 214 + XL s [in Ukrainian].
35. Hurkina, S. (2009). Do pytannia pro tserkovnyi provid Hreko-Katolytskoi Tserkvy u 1945–1989 rokakh. [To the question of the church leadership of the Greek Catholic Church in 1945–1989]. “*Katakombna tserkva*” (dvadtsiatylittiu vykhodu Ukrainskoi hreko-katolytskoi tserkvy z pidpillia prysviachuetsia): *statti i materialy*. Lviv: Vyd-vo Lvivskoho muzeiu istorii religii “Lohos”. S. 56–59 [in Ukrainian].
36. Hurkina, S. (2001). Mytropolyt Andrei (Sheptytskyi) u period nimetskoj okupatsii Halychyny: nainovisha istoriohrafii pytannia (1989–2000 roky). [Metropolitan Andrey (Sheptytskyi) during the German occupation of Galicia: the latest historiography of the issue (1989–2000)]. *Kovchek. Naukovyi zbirnyk z tserkovnoi istorii*. Ch. 3. S. 556–565 [in Ukrainian].
37. Danylenko, S. (1972). Dorohoiu hanby i zrady (Istorychna khronika). [...]. Vyd. 2-he, dopovn. Kyiv: Naukova dumka. 340 s. Retrieved from: https://chtyvo.org.ua/authors/Danylenko-Karin_Serhii/Dorohoiu_hanby_i_zrady/ [in Ukrainian].
38. Dvi vulytsi v Ivano-Frankivsku nazvano imenamy jepyskopiv UHKTs. [Two streets in Ivano-Frankivsk are named after bishops of the UGCC]. Retrieved from: <http://prodam.ws/a/uk/projects/business-project-trout-farm/1855-dvi-vulyci-v-ivano-frankivs%60ku-nazvano-imenamy-jepyskopiv-ugkc.html> (data zvernennia: 01.10.2019) [in Ukrainian].
39. Deliatynskiy, R. I. (2017). Stanyslavivska yeparkhiia Hreko-Katolytskoi Tserkvy v suspilnomu zhytti Halychyny (1885–1946 rr.): dys. ... kand. ist. nauk: 07.00.01 “Istoriia Ukrainy”. [Stanislaviv diocese of the Greek Catholic Church in the social life of Galicia (1885–1946): diss. ... candidate history Sciences: 07.00.01 “History of Ukraine”]. Ivano-Frankivsk. 390 s. Retrieved from: https://chtyvo.org.ua/authors/Deliatynskiy_Ruslan/Stanylavivska_ieparkhiia_Hreko-Katolytskoi_Tserkvy_v_suspilnomu_zhytti_Halychyny_18851946_rr/ [in Ukrainian].
40. Deliatynskiy, R., Yehreshii, O., Maslii, O., Halian, T., Hresko, A., & Sahan, R. (2023). Biografichni slovnyk dukhovenstva Stanyslavivskoi (Ivano-Frankivskoi) yeparkhii – mytropolii Ukrainskoi Hreko-Katolytskoi Tserkvy (1885–2020). Chastyna 2: Metodolohiia i metodyka doslidzhennia. Biogramy na literu “A”, vypusk 2). [Biographical dictionary of the clergy of Stanislavivsk (Ivano-Frankivsk) eparchy – metropolitan of the Ukrainian Greek Catholic Church (1885–2020). Part 2: Methodology and research methods. Biograms for the letter “A”, issue 2)]. *Dobryi Pastyr: naukovyi visnyk Ivano-Frankivskoi akademii Ivana Zolotoustoho. Bohoslovia. Filosofia. Istoriiia*. Vyp. 18. S. 183–312. DOI: <https://doi.org/10.52761/2522-1558.2023.18.16> [in Ukrainian].
41. Derzhavnyi arkhiv Ivano-Frankivskoi oblasti [State archive of Ivano-Frankivsk region]. F. 504, op. 1, spr. 330a. Metryka kliru Stanyslavivskoi yeparkhii za 1887–1941 rr., m. Stanyslaviv, t. 1 [Metrics of the clergy of the Stanislaviv eparchy for 1887–1941, Stanislaviv, vol. 1], 198 ark [in Ukrainian].
42. Dymyd, M. (2016). Proholoshennia blazhennymy novomuchenkyv UHKTs. [Beatification of the New Martyrs of the UGCC]. *Metron*. Ch. 13. S. 41–51. Retrieved from: <https://er.ucu.edu.ua/handle/1/2426> [in Ukrainian].
43. Dida, R. (2010). Liatyshevskiy Ivan. Ivano-Frankivsk. Entsyklopedychnyi slovnyk / Avtory-uporiadnyky: H. Karas, R. Dida, M. Holovaty, B. Havryliv. Ivano-Frankivsk: Nova Zoria. S. 272–273 [in Ukrainian].
44. Dobroliubska, Yu. A. (2022). Istorychni hrاند-naratyv: osoblyvosti traktuvannia [Historical grand narrative: peculiarities of interpretation]. *Metodolohiia ta tekhnolohiia suchasnoho filosofskoho piznannia: zbirnyk materialiv VI Mizhnarodnoi naukovo konferentsii studentiv, molodykh vchenykh ta naukovtsiv, prysviachenoj 30-richchii stvorennia kafedry filosofii, sotsiolohii ta menezhmentu sotsiokulturnoi diialnosti ta 205-richchii Universytetu Ushynskoho* (Odesa, 20-21 travnia 2022 roku). Odesa: Universytet Ushynskoho. S. 73–76. Retrieved from: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/15492> [in Ukrainian].

45. Yehreshii, O. (2006). Yepyskop Hryhorii Khomyshyn: portret relihiino-tserkovnoho i hromadskopolitychnoho diiacha [Bishop Hryhoriy Khomyshyn: a portrait of a religious-ecclesiastical and public-political figure]. Ivano-Frankivsk: Nova Zoria. 168 s [in Ukrainian].
46. Yehreshii, O. (2023). Kryminalna sprava yepyskopa Ivana (Liatyshevskoho) yak dzherelo vyvchennia povsiakdennoho zhyttia hreko-katolytskoho dukhovenstva [The criminal case of Bishop Ivan (Lyatyshevsky) as a source of studying the everyday life of the Greek Catholic clergy]. *Naukovyi shchorichnyk "Istoriia religii v Ukraini"*. Vyp. 33. S. 101–116. DOI: <https://doi.org/10.33294/2523-4234-2023-33-1-101-116> [in Ukrainian].
47. Yehreshii, O. (2020). Nevidome epistoliarne pershodzherelo pro povnennia iz zaslannia yepyskopa Ivana Liatyshevskoho u 1955 r. [An unknown epistolary primary source about the return from exile of Bishop Ivan Lyatyshevsky in 1955]. *Istoriia religii v Ukraini. Aktualni pytannia*. Vyp. 30. S. 85–92. Retrieved from: <https://religio.org.ua/index.php/religio-actual-issues/article/view/584> [in Ukrainian].
48. Yehreshii, O., & Deliatynskiy, R. (2019). Liatyshevskiy Ivan Yulianovych. *Zakhidno-Ukrainska Narodna Respublika 1918–1923. Entsyklopediia: Do 100-richchia utvorennia Zakhidno-Ukrainskoi Narodnoi Respubliki*. T. 2: Z–O. Ivano-Frankivsk: Manuskrypt-Lviv. S. 490–491. Retrieved from: <http://resource.history.org.ua/item/0016769> [in Ukrainian].
49. Yepyskop-pomichnyk Ivan Liatyshevskiy (17 veresnia 1879, Bohorodchany – 27 lystopada 1957, m. Ivano-Frankivsk) [Assistant Bishop Ivan Lyatyshevskyi (September 17, 1879, Bogorodchany – November 27, 1957, Ivano-Frankivsk)]. *Nova zoria*. 2005. 3 cherv [in Ukrainian].
50. Z nahody 140-richchia yepyskopa Ivana Liatyshevskoho u Frankivsku vstanovyly anotatsiinu doshku. (17.10.2019). [On the occasion of the 140th anniversary of Bishop Ivan Lyatyshevsky, an annotation board was installed in Frankivsk]. *Misto*. Retrieved from: <https://mi100.info/2019/10/17/z-nagody-140-richchya-yepyskopa-ivana-lyatyshevskogo-u-frankivsku-vstanovyly-anotatsijnu-doshku/> (data zvernennia: 25.04.2024) [in Ukrainian].
51. Zaborovskiy, Ya. (2017). Na storinkakh istorii – 2. Ostanni misiatsi zemnoho zhyttia Stanyslavskoho vladky Blazhennoho Hryhoriia Khomyshyna [On the pages of history – 2. The last months of the earthly life of the Stanislavski bishop Blessed Grigory Khomyshin]. *Naukovyi visnyk Ivano-Frankivskoho bohoslavskoho universytetu UHKTs "Dobryi Pastyr". Bohoslovia*. Vyp. 10-11. S. 253–276 [in Ukrainian].
52. Ziznannia svdkiv p. Oleny Liatyshevskoi-Kobelskoi ta p. Darii Pylypets-Havryliv pro zhyttia i diialnist Yepyskopa Ivana Liatyshevskoho vid 12 sichnia 2001 [The testimony of the witnesses of Ms. Elena Lyatyshevsk-Kobelska and Ms. Daria Pylypets-Gavryliv about the life and activities of Bishop Ivan Lyatyshevsky dated January 12, 2001]. 2 s. *Pryvatnyi arkhiv Oleha Yehreshiia* [in Ukrainian].
53. Ivan Lyatyshevskiy. *Vikipediia*. Retrieved from: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Ivan_\(Liatyshevskiy\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/Ivan_(Liatyshevskiy)) (data zvernennia: 01.10.2019) [in Ukrainian].
54. Ivan Lyatyshevskiy (1879–1957). *Rodovid*. Retrieved from: <https://uk.rodovid.org/wk/Zapys:1025492> (data zvernennia: 25.04.2024) [in Ukrainian] [...].
55. Ivan Lyatyshevskiy (1873–?). *Rodovid*. Retrieved from: <https://uk.rodovid.org/wk/Zapys:1025508> (data zvernennia: 25.04.2020) [in Ukrainian].
56. Intronizatsiia ep. Liatyshevskoho (26 sichnia 1930). [Enthronement of Ep. Lyatyshevsky]. *Dilo*. Ch. 19. S. 3 [in Ukrainian].
57. Instytut istorii Tserkvy [dovidka] [Institute of Church History [help]]. ([2012]). *Instytut istorii Tserkvy Ukrainskoho Katolytskoho Universytetu*. Retrieved from: <http://ichistory.org.ua/iic/> (data zvernennia: 25.04.2024) [in Ukrainian].
58. Isaiv, P. (2008). Istoriia mista Stanyslavova [History of the city of Stanislavov] / Pidhotovka do druku, uporiadkuvanni i prymitky Z.Fedunkiva; Naukove redahuvannya tekstu I.Monolatiia; u vydanni vykorystani poshtivky ta iliustratsii z kolektsii Z.Zherebytskoho. Ivano-Frankivsk: Lileia-NV. 96 s. (Seriia "Moie misto", № 10) [in Ukrainian].
59. Kyrychuk, O. (2010). Dvadsiatyi shchorichnyk "Istoriia religii v Ukraini": sproba analizu [Twentieth yearbook "History of Religions in Ukraine": an attempt at analysis]. *Istoriia religii v Ukraini: Naukovyi shchorichnyk*. Kn. 1. S. 3–16 [in Ukrainian].
60. Kyiak, S., & Martsinovska, D. (2015). Ivano-Frankivska yeparkhiia v umovakh "katakombnoi" diialnosti UHKTs: orhanizatsiinyi i dukhovno-politychnyi kontekst [Ivano-Frankivsk Diocese in the conditions of the "catacomb" activity of the UGCC: organizational and spiritual-political context]. *Naukovyi visnyk Ivano-Frankivskoho bohoslavskoho universytetu UHKTs "Dobryi Pastyr". Bohoslovia*. Vyp. 7. S. 13–26. Retrieved from: <http://journal.ifaiz.edu.ua/index.php/gp/article/view/93> [in Ukrainian].
61. Knyhy, dokumenty, epistoliarne spadshchynu ta fotosvitlyny pro vladky Ivana Liatyshevskoho predstavlyly v akademii Ivana Zolotoustoho (19.10.2019). [Books, documents, epistolary heritage and photographs about Bishop Ivan Lyatyshevskyi were presented at the Ivan Zolotoustoy Academy]. *Synod Yepyskopiv UHKTs*. Retrieved

from: <https://synod.ugcc.ua/data/knygy-dokumenty-epistolyarnu-spadshchynu-ta-fotosvitlyny-pro-vladyku-ivana-lyatyshevskogo-predstavyly-v-akademiy-ivana-zolotoustogo-1717/> (data zvernennia: 23.04.2024) [in Ukrainian].

62. Kovalchuk, O. (2003). Zaborovskiy Yaroslav Yuriiovych. *Ukrainski istoriky KhKhstolittia: Biobibliohrafichniy dovidnyk*. Kyiv; Lviv: In-t istorii Ukrainy NAN Ukrainy. Vyp. 2: Ch. 1. S. 118–119 [in Ukrainian].

63. Komisii Arkhiieparkhii [Commission of the Archdiocese]. *Ivano-Frankivska Arkhiieparkhiia UHKTs*. Retrieved from: <https://ugccif.org.ua/komisii/> [in Ukrainian].

64. Konsekratsiia novoho ukrainskoho epyskopa v Stanyславovi. (31 sichnia 1930). [Consecration of a new Ukrainian bishop in Stanislavov]. *Dilo*. Ch. 23. S. 5 [in Ukrainian].

65. Kravchuk, A. (redaktor). Konferentsii Arkhyiereiv Ukrainskoi Hreko-Katolytskoi Tserkvy (1902–1937) [Conferences of Bishops of the Ukrainian Greek Catholic Church (1902–1937)]. (1997). Lviv: Svichado. 108 s [in Ukrainian].

66. Kontsur-Karabinovych, N. M. (2011). Hreko-katolytska tserkva. Pochatky pidpillia: monohrafiia. [Greek Catholic Church. The beginnings of the underground: a monograph]. Ivano-Frankivsk: Nova Zoria. 220 s. Retrieved from: <http://elar.nung.edu.ua/handle/123456789/5019> [in Ukrainian].

67. Kontsur-Karabinovych, N. (2015). Pidhotovka do likvidatsii Hreko-Katolytskoi Tserkvy na terenakh Stanyславivskoi yeparkhii. [Preparation for the liquidation of the Greek Catholic Church on the territory of the Stanislaviv Diocese]. *Naukovyi visnyk Ivano-Frankivskoho bohoslovskoho universytetu UHKTs "Dobryi Pastyr". Bohoslovia*. Vyp. 7. S. 142–146. Retrieved from: <http://journal.ifaiz.edu.ua/index.php/gp/article/view/106> [in Ukrainian].

68. Kocherzhuk, M. (traven 1996). Vladyka-strazhdalnyk: [pro o. Ivana Liatyshevskoho, Stanislaviv. Yepyskopa-pomichnyka]. [The martyr priest: [about Fr. Ivan Lyatyshevskiy, Stanislavov. Auxiliary Bishop]]. *Nova zoria*. № 11 [in Ukrainian].

69. Kliuba, I. (2014). Misionerska diialnist Vladyky Mykolaia Charnetskoho (1939 – 1959): bohoslovskiy pohliad. [Missionary activity of Bishop Mykolai Charnetskyi (1939 – 1959): a theological view]. *Naukovyi visnyk Ivano-Frankivskoho bohoslovskoho universytetu "Dobryi Pastyr". Bohoslovia*. Vyp. 6. S. 91–96. Retrieved from: <http://journal.ifaiz.edu.ua/index.php/gp/article/view/72> [in Ukrainian].

70. Kurylyshyn, K. (2022). Chasopys "Dilo" (Lviv, 1880–1939 rr.): materialy do biobibliohrafistyky ["Dilo" magazine (Lviv, 1880–1939): materials for biobibliography] / NAN Ukrainy, Lvivska natsionalna naukova biblioteka im. V. Stefanyka. T. 7: 1914–1923 rr. Drohobych: Kolo. 696 s [in Ukrainian].

71. Kurylyshyn, K. (2023). Chasopys "Dilo" (Lviv, 1880–1939 rr.): materialy do biobibliohrafistyky ["Dilo" magazine (Lviv, 1880–1939): materials for biobibliography] / NAN Ukrainy, Lvivska natsionalna naukova biblioteka im. V. Stefanyka. T. 8: 1923–1930 rr. Drohobych: Kolo. 960 s [in Ukrainian].

72. Lentsyk, V. (2003). Narys istorii Ukrainskoi Tserkvy. [Essay on the history of the Ukrainian Church]. Lviv: Svichado. 600 s [in Ukrainian].

73. Likvidatsiia UHKTs (1939–1946). Dokumenty radianskykh orhaniv derzhavnoi bezpeky: [u 2 t.] (2006) [Liquidation of the UGCC (1939–1946). Documents of Soviet state security agencies: [in 2 volumes]] / uporiad.: S. Kokin ta in.; zah. red. V. Serhiichuk; Kyiv. nats. un-t im. Tarasa Shevchenka, Tsentru ukrainoznavstva [ta in.]. Kyiv: PP Serhiichuk M. I. T. 1. 920 s.; T. 2. 804 s [in Ukrainian].

74. Luzhnytskyi, H. (1954). Ukrainska tserkva mizh Skhodom i Zakhodom: narys istorii Ukrainskoi Tserkvy. [The Ukrainian Church between East and West: an outline of the history of the Ukrainian Church]. Filadelfiia: Nakladom Soiuzu ukrainsiv-katolykiv "Provydlinnia". XXIV+723 s. Retrieved from: <https://diasporiana.org.ua/religiya/3832-luzhnitskiy-g-ukrayinska-tserkva-mizh-shodom-i-zahodom-naris-istoriyi-ukrayinskoyi-tserkvi/> [in Ukrainian]. [...].

75. Lutsyki, I. M. (2004). Stvorennia Stanislavskoi (Ivano-Frankivskoi) yeparkhii Ukrainskoi Hreko-Katolytskoi Tserkvy. [Creation of the Stanislavsky (Ivano-Frankivsk) Diocese of the Ukrainian Greek Catholic Church]. 2-e vydannia. Ivano-Frankivsk: Ivano-Frankivskiy instytut prava, ekonomiky ta budivnytstva. 280 s [in Ukrainian].

76. Liatyshevskiy, Ivan. (1962). *Entsyklopediia ukrainoznavstva. Slovnykova chastyna* / hol. red. V. Kubiiovych; NTSh. Paryzh; Niu-York: Vyd-vo "Molode zhyttia", S. 1402. Retrieved from: <http://resource.history.org.ua/item/0008393> [in Ukrainian].

77. Liatyshevskiy, Ivan. (1933). *Ukrainska Zahalna Entsyklopediia: Knyha Znannia*. V 3-kh t. T. 2: Z–R / pid hol. red. I. Rakovskoho. Lviv; Stanislaviv; Kolomyia: Ridna shkola, C.562. Retrieved from: <http://resource.history.org.ua/item/0010457> [in Ukrainian].

78. Liatyshevskiy, Ivan. (1960). *Ukrainska mala entsyklopediia* / red. Ye. Onatskyi. Buenos-Aires, T. 4, kn. 7: Litery "Le–Me". S. 879. Retrieved from: http://encyclopedia.kiev.ua/vydaniya/files/use/second_book/part2.pdf [in Ukrainian].

79. Liatyshevskiy, Ivan (17.10.1879–27.11.1957). Mohyla № 20140. [Liatyshevskiy Ivan (17.10.1879–27.11.1957). Grave № 20140]. *Kladovyshcha*. Data onovlennia: 09.09.2017. Retrieved from: <http://mohyla.net/uk/person/lyatyshevskyy-ivan> (data zvernennia: 01.10.2019) [in Ukrainian].

80. Liatyshevskiy, I. (12 hrudnia 1923). V ch. 193 chasopysu “Dilo”... [zaperechennia povidomlennia pro zvilnennia sviashchenykyv iz zainiatykh nymy parafii] [In part 193 of the magazine “Dilo”... [refusal of the notification about the release of priests from the parishes they occupied]]. *Dilo*. Ch. 198. S. 4 [in Ukrainian].
81. Liatyshevskiy, I. o. I. L. (1923). Z istorii dukhovnoi seminarii v Stanislavovi. [From the history of the theological seminary in Stanislavov]. *Almanakh ukrainskykh bohoslaviv*. Lviv. S. 139–140 [in Ukrainian].
82. Liatyshevskiy, I. (1913). Ipatii Potii i yeho znachinie dlia Unii. Z nahody trystalitnoi richnytsi yeho smerty. [Hypatius Potius and his significance for the Union. On the occasion of the tricentennial anniversary of his death]. Stanislaviv: Drukomo Lva Dankevycha. 13 s [in Ukrainian].
83. Liatyshevskiy, I. (1926). Mytropolyt Andrei Sheptytskyi yak Yepyskop Stanislavivskiy vid 24 veresnia 1899 – 13sichnia 1901. [Metropolitan Andrey Sheptytskyi as Bishop of Stanislavivsk from September 24, 1899 to January 13, 1901]. *Bohosloviia*. T. IV, kn. 1-4. S. 231–235 [in Ukrainian].
84. Liatyshevskiy, I. (26 marta 1922). Tselibat. [Celibate]. *Ukrainskyi holos*. Ch. 13. S. 1 [in Ukrainian].
85. Makar, V. (1983). Proidenyi shliakh: Spomyny. T. 1. Vid Bystrytsi do Buhu (1911–1929). [Traveled path: Memories. T. 1. From Bystrytsia to Bug (1911–1929)]. Toronto: Homin Ukrainy. 456 s. Retrieved from: <https://diasporiana.org.ua/memuari/6604-makar-v-proydeniy-shlyah-t-1-vid-bistrytsi-do-buhu-1911-1929/> [in Ukrainian].
86. Malynovskiy, O. (2021). Rol pidpilnoho yepyskopatu v Stanislavivskii yeparkhii v period pidpillia 1946–1989 [The role of the underground episcopate in the Stanislaviv Diocese during the underground period 1946–1989] / RO “Ukrainskyi Katolytskyi Universytet”; Lvivska dukhovna seminariia Sviatoho Dukha, Instytut istorii Tserkvy; nauk. ker. S. Hurkina, rets. O. Behen. Lviv: [b. v.]. 93 s. Retrieved from: <https://er.ucu.edu.ua/handle/1/2516> [in Ukrainian].
87. Martyrolohiia Ukrainskykh Tserkov: u 4-kh tomakh. T.2: Ukrainska Katolytska Tserkva: Dokumenty, materiialy, khrystyianskyi samvydav Ukrainy (1985) [Martyrology of Ukrainian Churches: in 4 volumes. Volume 2: Ukrainian Catholic Church: Documents, materials, Christian self-publisher of Ukraine] / Red. O. Zinkevych i o. T. R. Lonchyna. Toronto; Baltymor: Ukrainske vydavnytstvo “Smoloskyp” im. V. Symonenka. 839 s. Retrieved from: <https://diasporiana.org.ua/religiya/8021-martirologiya-ukrayinskih-tserkov-t-2-ukrayinska-katolitska-tserkva-dokumenti-materiali-hristiyanskiy-samvydav-ukrayini/> [in Ukrainian].
88. Martseliuk, P. (2021). Muchenytstvo ta shliakh vyznannia katolytskykh sviatykh. Dosvid Ukrainskoi hreko-katolytskoi tserkvy. [Martyrdom and the path of recognition of Catholic saints. Experience of the Ukrainian Greek Catholic Church]. *Istoriia relihii v Ukraini: aktualni pytannia*. Vyp. 3. S. 9–17. Retrieved from: <http://religio.org.ua/index.php/religio-actual-issues/article/view/1400> [in Ukrainian].
89. Marchuk, V. (2004). Tserkva, dukhovnist, natsiia: Ukrainska hreko-katolytska tserkva v suspilnomu zhytti Ukrainy XX st. [Church, spirituality, nation: the Ukrainian Greek Catholic Church in the social life of Ukraine in the 20th century] / Prykarpatskyi universytet im. V.Stefanyka. Ivano-Frankivsk: Plai. 464 s. [in Ukrainian].
90. Maslii, O. (2017). Hryhorii Khomyshyn: shliakh na holhofu (za materialamy kryminalnoi spravy). [Hryhorii Khomyshyn: the way to Golgotha (according to the materials of the criminal case)]. *Naukovyi visnyk Ivano-Frankivskoho bohoslavskoho universytetu “Dobryi Pastyr”*. *Bohoslovia*. Vyp. 10-11. S. 235–241. Retrieved from: <http://journal.ifaiz.edu.ua/index.php/gp/article/view/173> [in Ukrainian].
91. Maslii, O.-A. (2021). Yepyskop Ivan Liatyshevskiy ta Bohorodchany: za materialamy khroniky Sester Myronosyts (1929-1939 rr.). [Bishop Ivan Lyatyshevskiy and the people of Bogorod: according to the chronicles of the Myronositsy Sisters (1929-1939)]. *Dobryi Pastyr: naukovyi visnyk Ivano-Frankivskoi akademii Ivana Zolotoustoho*. *Bohoslovia. Filosofiia. Istoriia*. Vyp. 16. S.143–150. DOI: <https://doi.org/10.52761/2522-1558.2021.16.14> [in Ukrainian].
92. Masnenko, V. V. (2002). Istorychna pamiat yak osnova formuvannia natsionalnoi svidomosti. [Historical memory as a basis for the formation of national consciousness]. *Ukrainskyi istorychnyi zhurnal*. № 5. S. 49–62. Retrieved from: http://resource.history.org.ua/publ/journal_2002_5_49 [in Ukrainian].
93. Myzak, N. (2010). Peresliduvannia UHKTs u 40-50-kh rr. KhKh st.: likvidatsiia i naslidky. [Persecution of the UGCC in the 1940s and 1950s: liquidation and consequences]. *Relihiia ta Sotsium*. № 2 (4). S. 40–48. Retrieved from: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/relsoc_2010_2_11.pdf [in Ukrainian].
94. Kravchuk, A., & Haiova, O. (uporiadnyky). (1999a). Mytropolyt Andrei Sheptytskyi. Zhyttia i diialnist. Dokumenty i materiialy 1899-1944. T.II: Tserkva i cuspilne pytannia. Kn.1: Pastyrske vchennia i sluzhinnia [Metropolitan Andrey Sheptytskyi. Life and activity. Documents and materials 1899-1944. T.II: Church and social issue. Book 1: Pastoral teaching and ministry]. Lviv: Misioner. 1–570 s [in Ukrainian].
95. Kravchuk, A., & Haiova, O. (uporiadnyky). Mytropolyt Andrei Sheptytskyi. Zhyttia i diialnist. Dokumenty i materiialy 1899-1944 (1999a). T.II: Tserkva i cuspilne pytannia. Kn.2: Lystuvannia. [Metropolitan Andrey

Sheptytskyi. Life and activity. Documents and materials 1899-1944. T.II: Church and social issue. Book 2: Correspondence]. Lviv: Misioner. 571–1096 s [in Ukrainian].

96. Mudryi, S. (2010). *Narys Istorii Tserkvy v Ukraini* [Essay on the History of the Church in Ukraine]. 4-te vyd. Zhovkva: Misioner. 544 s [in Ukrainian].

97. Muchenyky ta ispovidnyky Ivano-Frankivskoi yeparkhii Ukrainskoi Hreko-Katolytskoi Tserkvy [zokrema sluha Bozhyi Ivan Liatyshevskiy Stanysl. (1879–1957)] (14 liutoho 2001). [Martyrs and confessors of the Ivano-Frankivsk eparchy of the Ukrainian Greek Catholic Church [in particular, the servant of God Ivan Lyatyshevskiy Stanysl. (1879–1957)]]. *Nova zoria*. № 7. S. 4–5 [in Ukrainian].

98. Nahorniak, V. (2014). *Diiialnist ottsia Mykhaila Kosyla v chasy pidpillia*. [Father Mykhailo Kosyl's activities during the underground]. *Naukovyi visnyk Ivano-Frankivskoho bohoslovskoho universytetu "Dobryi Pastyr"*. Bohoslovia. Vyp. 6. S. 208–216. Retrieved from: <http://journal.ifaiz.edu.ua/index.php/gp/article/view/88> [in Ukrainian].

99. Vehesh, M. (red.). (2022a). *Narysy istorii Ukrainskoi Hreko-Katolytskoi Tserkvy*. V 2-kh tomakh. T. 1. [Essays on the history of the Ukrainian Greek Catholic Church. In 2 volumes. Volume 1]. Uzhhorod. 392 s. Retrieved from: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/41005> [in Ukrainian].

100. Vehesh, M. (red.). (2022b). *Narysy istorii Ukrainskoi Hreko-Katolytskoi Tserkvy*. V dvokh tomakh. T. 2. [Essays on the history of the Ukrainian Greek Catholic Church. In 2 volumes. Volume 2]. Uzhhorod. 348 c. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/41006> [in Ukrainian].

101. *Naukovi proekty NDI istorii Tserkvy* (2023). [Scientific projects of the Research Institute of Church History]. *Ivano-Frankivska akademiia Ivana Zolotoustoho*. Retrieved from: <http://ifaiz.edu.ua/novyny/1107-naukovi-proiekty-iic.html> (data zvernennia: 09.02.2024) [in Ukrainian].

102. *Nova Zoria*. [New Dawn]. 1930. Sichen [in Ukrainian].

103. *Novyi hreko-katolytskyi epyskop*. (6 hrudnia 1929). [The new Greek Catholic bishop]. *Dilo*. Ch. 270. S. 3 [in Ukrainian].

104. Olesnytskyi, Yu. (31.10.2018). 1 lystopada 1918: Tserkvy za ukrainskoi vlady v Halychyni. [November 1, 1918: Churches under Ukrainian rule in Galicia]. *Istorychna pravda*. Retrieved from: <http://www.istpravda.com.ua/themes/rev100/chroniclers/2018/10/31/153188/> (data zvernennia: 01.10.2019) [in Ukrainian].

105. *Ostanky yepyskopa Liatyshevskoho perezakhoronyly u mytropolychomu sobori Ivano-Frankivska*. (07.05.2014). [The remains of Bishop Lyatyshevskiy were reburied in the Metropolitan Cathedral of Ivano-Frankivsk]. *Vikna-IF*. Retrieved from: <http://vikna.if.ua/news/category/7/2014/05/07/17899/view> (data zvernennia: 24.04.2020) [in Ukrainian].

106. *Ochevydets* (6 serpnia 1930). *Bohorodchany* (Persha Sluzhba Bozha stan. ep.-pom. Preosv. Ivana v ridnomu misti i poblahoslovennia fundamentiv pid budovu novoi tserkvy). [Bohorodchany (First Service of God in the state of the late Reverend Ivan in his hometown and the blessing of the foundations for the construction of the new church)]. *Dilo*. Ch. 172. S. 6 [in Ukrainian].

107. Pelekhatyi, I. (uporiadnyk). (2017). *Pastyr Dobryi: Blazh. Svmch. Hryhorii Khomyshyn, Yepyskop Stanislavivskiy* (25.03.1967-28.12.1945) u spohadakh suchasnykiv: do 150-richchia Velykoho Uchytelia Tserkvy i Narodu, Proroka Ukrainy. [The Good Shepherd: Blessed. Svmch. Hryhorii Khomyshyn, Bishop of Stanislavivskiy (25.03.1967-28.12.1945) in the memories of contemporaries: to the 150th anniversary of the Great Teacher of the Church and People, Prophet of Ukraine]. Ivano-Frankivsk: Vyd-vo "Dobra knyzhka". 400 s [in Ukrainian].

108. *Pastyrskiy lyst mytropolyta Sheptytskoho u spravi dopomohy Velykii Ukraini "Ukraina v peredsmerntnykh sudorohakh"* (24 lypnia r. B. 1933). (26.11.2018). [Metropolitan Sheptytskyi's pastoral letter in the matter of assistance to Great Ukraine "Ukraine in the convulsions of death" (July 24, 1933)]. *Katolytskyi ohliadach*. Retrieved from: <http://catholicnews.org.ua/pastirskiy-list-mitropolita-sheptickogo-u-spravi-dopomogi-velikiy-ukrayini-ukrayina-v-peredsmerntnih> (data zvernennia: 01.10.2019) [in Ukrainian].

109. *Pastyrskiy lyst v spravi dopomohy Velykii Ukraini vseheshnomu dukhovenstvu i Virnym Myr i Arkhiereiske Blahoslovennia*. (26 zhovtnia 1933). [Pastoral letter in the matter of helping Great Ukraine to the honorable clergy and the faithful Peace and Bishop's Blessing]. *Nova zoria*. Ch. 81. S. 1 [in Ukrainian].

110. Pashchenko, V. (2002). *Hreko-katolyky v Ukraini vid 40-kh rokiv XX st. do nashykh dnev: Monohrafiia* [Greek Catholics in Ukraine from the 40s of the 20th century. to the present day: Monograph]. Poltava. 615 s [in Ukrainian].

111. Pekar, A., o. ChSVV. (1985) *Preosv. Ivan Liatyshevskiy Vladyka-Strazhdalnyk* [Reverend Ivan Lyatishevskiy, the Martyr Lord]. *Almanakh Stanyslavivskoi Zemli: Zbirnyk materiiativ do istorii Stanyslavova i Stanyslavivshchyny*. Tom II. Niu-York; Paryzh; Sidnei; Toronto. S. 381-383 [in Ukrainian].

112. Pekar, A. (1982). *Ispovidnyky viry nashoi suchasnosti. Prychynok do martyroloha Ukrainskoi Katolytskoi Tserkvy pid sovityamy* [Confessors of faith of our time. Reasons for the martyrology of the Ukrainian Catholic Church under the Soviets]. Toronto – Rym: Vydavnytstvo OO. Vasyliian. 332 s [in Ukrainian].

113. Pelekhatyi, I. (17 kvitnia 2014). “Nichoho bilshe ne bazhaiu, yak lyshe, shchoby moia molytva bula vysluchhana...”: [Do 135-richchia z dnia narodzhennia Sluhy Bozhoho Ivana Liatyshevskoho, yepyskopapomichnyka Stanyslavivskoho (17.10.1879–27.11.1957)] [“I wish for nothing more than that my prayer be heard...”: [To the 135th anniversary of the birth of the Servant of God Ivan Lyatyshevskiy, assistant bishop of Stanislavivskiy (17.10.1879–27.11.1957)]]]. *Nova Zoria*. № 15. S. 4, 5. Retrieved from: <https://web.archive.org/web/20160806222109/http://novazorya.if.ua/last/1891-2014-04-18-11-00-10> (data zvernennia: 01.10.2019) [in Ukrainian].
114. Gudziak, B., Hubyh, L., & Hurkina, S. (uporiadnyky). (2017). *Peresliduvani za Pravdu: ukraïnski hreko-katolyky v umovakh totalitarnykh rezhymiv XX st.* [Persecuted for the Truth: Ukrainian Greek Catholics under totalitarian regimes of the 20th century]. Vyd. 2-e, vypr. i dop. Lviv: Vyd-vo UKU. 184 s. Retrieved from: <https://ich.uu.edu.ua/publications/peresliduvani-za-pravdu-ukrayinski-greko-katolyky-v-umovah-totalitarnykh-rezhymiv-xx-st/> [in Ukrainian].
115. Pylypiv, I. V. (2011a). *Hreko-katolytska tserkva v suspilno-politychnomu zhytti Skhidnoi Halychyny (1918-1939 rr.)*. [The Greek Catholic Church in the social and political life of Eastern Galicia (1918-1939)]. Ternopil: Ekonomichna dumka TNEU. 440 s [in Ukrainian].
116. Pylypiv, I. (2011b). *Diialnist yepyskopiv Stanislavskoi yeparkhii UHKTs z orhanizatsii ta rozvytku dukhovnoi seminarii v 1907-1945 rr.* [The activities of the bishops of the Stanislav Diocese of the UGCC in the organization and development of the theological seminary in 1907-1945]. *Sumskiy istoryko-arkhivnyi zhurnal*. № XII–XIII. S. 193–199. Retrieved from: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/48175> [in Ukrainian].
117. Polishchuk, A. M. (2022). *Ukrainska Hreko-Katolytska Tserkva: vid pidpillia do lehalizatsii*. [Ukrainian Greek Catholic Church: from underground to legalization]. *Kulturolohichnyi almanakh*. Vyp. 3. S. 14–20. DOI: <https://doi.org/10.31392/cult.alm.2022.3.3> [in Ukrainian].
118. Poliek, V. (1995). *Narys istorii Ivano-Frankivskoi yeparkhii* [Essay on the history of the Ivano-Frankivsk diocese]. *Shematyzm Ivano-Frankivskoi yeparkhii Ukrainskoi Hreko-Katolytskoi Tserkvy stanom na 10 lystopada 1995 roku Bozhoho* / Red. I. Pelekhatyi. Ivano-Frankivsk. S. 99–156 [in Ukrainian].
119. *Pomynalni bohosluzhinnia za svitloi pam'iaty Yepyskopom Ivanom Liatyshevskym. (27.11.2017)*. [Memorial services in memory of Bishop Ivan Lyatyshevsky]. *Ivano-Frankivska arkhyieparkhiia UHKTs*. Retrieved from: <http://ugcc.if.ua/novyny/2803-pomynalni-bohosluzhinnia-za-svitloi-pam-iaty-yepyskopom-ivanom-liatyshevskym.html> (data zvernennia: 24.04.2020) [in Ukrainian].
120. Posichanskyi, M. (24 zhovtnia 2019). *Ispovidnykovi viry I. Liatyshevskomu* [Iepyskopu-pomichnyku Stanyslavivskomu, viazniu radianskykh taboriv vidkryto pamiatnu doshku v oblasnomu tsentri] [Confessor of faith I. Lyatyshevskiy [assistant bishop Stanislavivskiy, a prisoner of the Soviet camps, a memorial plaque was opened in the regional center]]. *Halychyna*. № 43. S. 20 [in Ukrainian].
121. Prots o. Yosyf. *Pysmove svidchennia pro Sluhu Bozhoho Kyr Ivana Liatyshevskoho*. [Written testimony about the Servant of God Kir Ivan Lyatyshevskiy]. 3 s. *Pryvatnyi arkhiv Oleha Yehreshiia* [in Ukrainian].
122. Pshenychnyi, T.Iu. (2019). *Ukrainska hreko-katolytska tserkva (1939–1991 rr.): istoriohrafia: Dysertatsiia na zdobuttia naukovooho stupenia doktora istorychnykh nauk za spetsialnistiu 07.00.06 – Istoriohrafia, dzhereloznavstvo ta spetsialni istorychni dystsypliny* [Ukrainian Greek-Catholic Church (1939–1991): historiography: Dissertation for the degree of Doctor of Historical Sciences, specialty 07.00.06 – Historiography, source studies and special historical disciplines] / Kyivskiy natsionalnyi universytet imeni Tarasa Shevchenka. Kyiv. 436 s. Retrieved from: https://chtyvo.org.ua/authors/Pshenychnyi_Taras/Ukrainska_hreko-katolytska_tserkva_1939__1991_rr_istoriohrafia/ [in Ukrainian].
123. Vardzaruk, L. (uporiadnyk). (2006). *Reabilitovani istoriiei: u 27 tomakh. Ivano-Frankivska oblast: U 2 knyhakh. Knyha 2.* [Rehabilitated by history: in 27 volumes. Ivano-Frankivsk region: In 2 books. Book 2]. Ivano-Frankivsk: Misto-NV. 992 s. Retrieved from: http://www.reabit.org.ua/files/store/Ivano-Frankivsk_2.pdf [in Ukrainian].
124. Rebryk, A. (27.11.2017). *Blazhennyi sviashchennomuchenyk Kyr Ivan Liatyshevskiy – pryiatel Plastu*. [Blessed Hieromartyr Kir Ivan Lyatyshevskiy is a friend of Plast]. *100 krokiv Istoriiia Plastu*. Retrieved from: <https://100krokv.info/2017/11/blazhennyj-svyaschennomuchenyk-kyr-ivan-lyatyshevskiy-pryiatel-plastu/> (data zvernennia: 24.04.2020) [in Ukrainian].
125. *Rodyny Pylyptsiv ta Liatyshevskykh. Rukopys Zinoviia Ivanovycha Pylyptsia. [2020]*. [The families of Pylyptsy and Lyatyshevsky. Manuscript of Zinoviy Ivanovich Pylypets]. 64 s. *Pryvatnyi arkhiv Oleha Yehreshiia* [in Ukrainian].
126. Romaniuk, V. K. (2014). *Pid pokrovom Bohorodytsi. Kn. 1.* [Under the protection of the Mother of God. Book 1]. Ivano-Frankivsk: Symfoniia forte. 352 s [in Ukrainian].
127. Romaniuk, V. (30 lypnia 2015). *Slavnyi rid Liatyshevskykh [z Bohorodchan]*. [The glorious family of Lyatyshevsky [from Bogorodchan]]. *Halyskyi korespondent*. № 31. S. 21 [in Ukrainian].

128. Romaniuk, V. (2015). Slavnyi rid Liatyshevskykh. [The glorious family of Lyatishevsky]. *Kraieznavets Prykarpattia*. №26. S.30–32. Retrieved from: <https://drive.google.com/file/d/1HamOXiZcP2XkhtX1KHITc884MR-jjcnL/view> [in Ukrainian].
129. Romaniuk, V. (3 zhovtnia 2019). Khresna doroha Vladyky: 140 rokiv tomu narodyvsia Ivan Liatyshevskyy, yepyskop-pomichnyk Stanislavivskyy. [The Way of the Cross of the Lord: 140 years ago, Ivan Lyatishevskyy, assistant bishop of Stanislavivskyy, was born]. *Halytskyi korespondent*. № 40. S. 3. Retrieved from: <http://gk-press.if.ua/hresna-doroga-vladyky/> (data zvernennia: 10.10. 2019) [in Ukrainian].
130. Romaniuk, V. (09.10.2019). Khresna doroha vladyky Ivana Liatyshevskoho [Bishop Ivan Lyatishevsky's Way of the Cross]. *Slovo Prosvity*. Retrieved from: <http://slovoprosvity.org/2019/10/09/khresna-doroha-vladyky-ivana-liatyshevs/> (data zvernennia: 24.04.2020) [in Ukrainian].
131. Ruzhytska, S. (15–22 travnia 2014). Sviatyi spochyv u sobori [Voskresinnia Khrystovoho v Ivano-Frankivsku, de perezakhoronyly ostantky beatyfikovanoho Yepyskopa Ivana Liatyshevskoho, urodzhentsia Bororodchan] [The saint rested in the cathedral [Resurrection of Christ in Ivano-Frankivsk, where the remains of the beatified Bishop Ivan Lyatishevsky, a native of Bororodchan, were reburied]]. *Ekspres*. № 51. S. 4 [in Ukrainian].
132. SBU peredala Ukrainskii Hreko-Katolytskii Tserkvi arkhivni materialy pro represii. (01.10.2014). [The SBU handed over archival materials about the repressions to the Ukrainian Greek Catholic Church]. *Novyny 5 kanalu*. Retrieved from: <https://www.5.ua/suspilstvo/sbu-peredala-ukrainskii-hreko-katolytskii-tserkvi-arkhivni-materialy-pro-represii-60610.html> (data zvernennia: 01.10.2019) [in Ukrainian].
133. Svidchennia pro yepyskopa I. Liatyshevskoho nadav Vasyl Romaniuk, chlen NSZhU. Narodyvsia 1955 r. Prozhyvav u s. Stari Bohorodchany. Osvita vyshcha, filolohichna. Pomer 25 travnia 2020 r. Svidchennia zapysav Oleh Yehreshii 17 zhovtnia 2019 r. u m.Ivano-Frankivsk. [Vasyl Romanyuk, a member of the NSJU, gave a testimony about Bishop I. Lyatishevskyy. Born in 1955. Lived in the village of Old Bogorod residents. Higher education, philological. He died on May 25, 2020. The testimony was recorded by Oleg Yegreshiy on October 17, 2019 in Ivano-Frankivsk]. 3 s. *Pryvatnyi arkhiv Oleha Yehreshiia* [in Ukrainian].
134. Svitloi pam'iaty yepyskopa kyr Ivana Liatyshevskoho. (18.10.2019). [To the bright memory of Bishop Ivan Lyatishevskyy]. *Ivano-Frankivsk – misto heroiv*. Retrieved from: http://geroi.if.ua/content&content_id=229 (data zvernennia: 25.04.2024) [in Ukrainian].
135. Monolatii, I. (uporiad.). (2008). Sviato striletskoi dyvizii “Halychyna” u Stanislavovi 11 lypnia 1943 r. Dokumentalni svichennia, spohady, istorychni svitlyny. [Holiday of the Halychyna Rifle Division in Stanislavov on July 11, 1943. Documentary evidence, memories, historical photos]. Ivano-Frankivsk: Lileia-NV. 72 s. Retrieved from: <http://lib.pnu.edu.ua:8080/handle/123456789/16230> [in Ukrainian].
136. Senychak, Kh. R. (2023). Hromadska ta relihiina diialnist yepyskopa-pomichnyka Stanislavivskoi yeparkhii Ivana Liatyshevskoho (1879–1957 rr.): dyploмна робота на здобuttia druhoho (mahisterskoho) rivnia vyshchoi osvity [Public and religious activities of the assistant bishop of the Stanislaviv Diocese, Ivan Lyatishevskyy (1879–1957): thesis for the second (master's) level of higher education] / naukovyi kerivnyk O. Yehreshii; kafedra istorii Ukrainy i metodyky vykladannia istorii Prykarpatskoho natsionalnoho universytetu imeni Vasylia Stefanyka. Ivano-Frankivsk. 123 s. Retrieved from: <http://lib.pnu.edu.ua:8080/handle/123456789/18403> [in Ukrainian].
137. Serhiichuk, V. (2001). Neskorena Tserkva: Podvyzhnytstvo hreko-katolykiv Ukrainy v borotbi za viru i derzhavu. [Unconquered Church: The asceticism of the Greek Catholics of Ukraine in the struggle for faith and the state]. Kyiv: Dnipro. 496 s [in Ukrainian].
138. Serdiuk, N. (2004). Yepyskop Hryhorii Khomyshyn movoiu materialiv slidstva (za dokumentamy Haluzevoho Derzhavnogo arkhivu SB Ukrainy). [Bishop Hryhorii Khomyshyn in the language of the investigation materials (according to the documents of the Branch State Archive of the Security Council of Ukraine)]. *Z arkhiviv VUChK-HPU-NKVD-KHB*. № ½ (22/23). S. 451–480. Retrieved from: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/40050> [in Ukrainian].
139. Skakun, R. (2020). Zhyttia v tini velykoho Mytropolita: brat Yosyf Grodskyy i yoho spohady. [Life in the shadow of the great Metropolitan: brother Joseph Grodsky and his memories]. Lviv: Vydavnytstvo Ukrainkoho katolytskoho universytetu. 316 s. + 28 il [in Ukrainian].
140. Slipyi, Yosyf. (2014). Spomyny [Memories] / red. I. Datsko, M. Horiacha. Lviv – Rym: Vydavnytstvo UKU. 608 s. + 40 il. Retrieved from: <http://flibusta.site/b/397773/read> [in Ukrainian].
141. Sokolovskyy, O. (1993). Sluha Bozhyi Yepyskop Kyr Ivan Liatyshevskyy: Khronolohiia ostannikh rokiv zemnykh skytan [iepyskopa-pomichnyka Stanislaviv. Yeparkhii UHKTs, viaznia rad. taboriv]. [Servant of God Bishop Kir Ivan Lyatishevskyy: Chronology of the last years of the earthly wanderings of [assistant bishop Stanislavov. Diocese of the UGCC, prisoner of Soviet camps]]. *Nova zoria*. № 33–34 (veres). S. 5 [in Ukrainian].
142. Spysok interviiu (osobovykh sprav) za alfavitom [List of interviews (personal cases) alphabetically]. *Arkhiv Instytutu istorii Tserkvy Ukrainkoho Katolytskoho universytetu*. [Archive of the Institute of Church History of the

Ukrainian Catholic University]. Retrieved from: <https://docs.google.com/document/d/1CuXuWDXxXxWjzsaGIWzHslqPmzygWG8L/edit> [in Ukrainian].

143. Spysok interv'iu (osobovykh sprav) za nomeramy [List of interviews (personal cases) by numbers]. *Arkhiv Instytutu istorii Tserkvy Ukrainського Katolytskoho universytetu*. [Archive of the Institute of Church History of the Ukrainian Catholic University]. Retrieved from: <https://docs.google.com/document/d/1CpZmNreWZosopsADRXL0H2W9vEyvvS4o/edit> [in Ukrainian].

144. Spilne pastyrskie poslannia epyskopatu Halytskoi Tserkovnoi provintsii z nahody 500-litnoho Yuvileiu Florentiiskoho Ziedynennia. (1939). [Joint pastoral message of the episcopate of the Galician Church Province on the occasion of the 500th anniversary of the Florentine Union]. Stanyslaviv. 21 s [in Ukrainian].

145. Spohady pro preosviashchennoho o. dr. Ivana Liatyshevskoho (pomichnyka yepyskopa Stanyslavivskoi diietsezi), opysani Kobelskoiu (Liatyshevskoiu) Olenoiu, dochkoiu parokha Lanchyna o. Ivana Liatyshevskoho. [Memories of Reverend Fr. Dr. Ivan Lyatyshevskii (assistant bishop of the Stanislaviv Diocese), described by Kobelska (Lyatishevka) Olena, daughter of priest Lanchyn, Fr. Ivan Lyatyshevskii]. 1 s. *Pryvatnyi arkhiv Oleha Yehreshiia* [in Ukrainian].

146. Stotskyi, Ya. (2009a). Represyvni dii orhaniv radianskoi derzhavnoi vlady proty Ukrainskoi Hreko-Katolytskoi Tserkvy v Halytskomu rehioni Ukrainy u 1940–1960 rokakh [Repressive actions of Soviet state authorities against the Ukrainian Greek Catholic Church in the Galicia region of Ukraine in the 1940s–1960s]. *Naukovi zapysky TNPU im. V. Hnatiuka. Serii: Istoriia*. Vyp. 3. S. 133–139. Retrieved from: https://chtyvo.org.ua/authors/Stotskyi_Yaroslav/Represyvni_dii_orhaniv_radiatskoi_derzhavnoi_vlady_prot_Ukrainskoi_hreko-katolytskoi_tserkvy/ [in Ukrainian].

147. Stotskyi, Ya. (2009b). Stan katakombnoi ukrainskoi hreko-katolytskoi tserkvy i sproby lehalnoho vidrozhennia hreko-katolytskykh hromad pid chas khrushchovskoi “vidlyhy” [The state of the catacomb Ukrainian Greek-Catholic Church and attempts to legally revive Greek-Catholic communities during the Khrushchev “thaw”]. *“Katakombna tserkva” (dvadtsiatyllitii vykhodu Ukrainskoi hreko-katolytskoi tserkvy z pidpillia prysviachuietsia): statti i materialy*. Lviv: Vyd-vo Lvivskoho muzeiu istorii relihii “Lohos”. S. 5–18. Retrieved from: https://chtyvo.org.ua/authors/Zbirka/Katakombna_tserkva_dvadtsiatyllitii_vykhodu_ukrainskoi_hreko-katolytskoi_tserkvy_z_pidpillia_prysvia/ [in Ukrainian].

148. Strykhar, I. (17.10.2019). Vshanuvannia pamiaty yepyskopa Stanyslavivskoi yeparkhii Ivana Liatyshevskoho [Commemoration of Ivan Lyatyshevskii, bishop of the Stanislaviv Diocese]. *Ivano-Frankivska akademiia Ivana Zolotoustoho*. Retrieved from: <http://ifaiz.edu.ua/novyny/520-vshanuvannia-pamiaty-iepykopa-stanyslavivskoi-ieparkhii-ivana-liatyshevskoho.html> (data zvernennia: 25.04.2024) [in Ukrainian].

149. Tymofiihuk, A., Lutskyi, R. (2019). Vykhid z pidpillia Ukrainskoi Hreko-Katolytskoi Tserkvy [Exit from the underground of the Ukrainian Greek Catholic Church]. *Spivdruzhnist nauk: arkhitektura, ekonomika, pravo: materialy VII Vseukrainskoho studentskoho naukovooho sympoziumu* (m. Ivano-Frankivsk, 15-16 lystopada 2019 roku). Ivano-Frankivsk: Redaktsiino-vydavnychi viddil Universytetu Korolia Danyla. S. 175–178. Retrieved from: <https://ukd.edu.ua/sites/default/files/2020-06/Zbirnyk-stud.-sympoziumu-19.pdf> [in Ukrainian].

150. Sharan, O., & Dzhoholyk, S. (uklad.); Horban H., & Babii L. (red.). (2019). UHKTs. Istoriia. Vidrozhennia. Ispovidnyky viry: do 30-richchia vykhodu z pidpillia Ukrainskoi Hreko-Katolytskoi Tserkvy: bibliohrafichni pokazhchyk [UGCC History. Renaissance. Confessors of faith: to the 30th anniversary of the exit from the underground of the Ukrainian Greek-Catholic Church: bibliographic index]. Ivano-Frankivsk. 76 s. Retrieved from: <https://www.calameo.com/books/002820791faa8c5680919> [in Ukrainian].

151. Ukrainske Bohoslovske Naukove Tovarystvo. (1981). Chleny ispidnyky: Ivan Liatyshevskii. [Confessor members: Ivan Lyatyshevskii]. *Bohosloviia*. T. 45. Kn.1-4. S. 195–203 [in Ukrainian].

152. Ukrainskiy Katolytskyi Epyskopat Halytskoi Tserkovnoi Provintsii v spravi podii na Vel. Ukraini do vsikh liudei dobroj voli. Ukraina v peredsmertnykh sudorohakh. (30 lypnia 1933). [The Ukrainian Catholic Episcopate of the Galician Ecclesiastical Province in the case of the events on Vel. Ukraine to all people of good will. Ukraine is in death convulsions]. *Meta*. Ch. 30. S. 1 [in Ukrainian].

153. Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy u m. Lvovi (TsDIAUL) [Central State Historical Archive of Ukraine in Lviv]. F. 358, op. 1, spr. 9a. Pastyrskie poslannia Sheptytskoho A. ta yepyskopatu do dukhovenstva i narodu z pryvodu patsyfikatsii na ukrainskykh zemliakh, 1930 r., [Pastoral message of A. Sheptytskyi and the episcopate to the clergy and people regarding pacification on Ukrainian lands, 1930]. 4 ark [in Ukrainian].

154. Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy u m. Lvovi (TsDIAUL) [Central State Historical Archive of Ukraine in Lviv]. F. 358, op. 2, spr. 53. Kolektyvni lysty studentiv dukhovnykh seminarii u Vidni ta m. Insbruku do Sheptytskoho A., 1903–1914 rr., [Collective letters of students of theological seminaries in Vienna and Innsbruck to A. Sheptytskyi, 1903–1914]. 51 ark [in Ukrainian].

155. Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy u m. Lvovi (TsDIAUL) [Central State Historical Archive of Ukraine in Lviv]. F. 358, op. 2, spr. 205. Lysty korespondentiv z prizvyshchamy na litery “L”, “Liu-Lia” do

Sheptytskoho A., 1900–1914 rr., [Letters of correspondents with surnames starting with the letters “L”, “Lyu-Lya” to A. Sheptytskyi, 1900–1914]. 117 ark [in Ukrainian].

156. Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy u m. Lvovi (TsDIAUL) [Central State Historical Archive of Ukraine in Lviv]. F. 359, op. 1, spr. 282. Lysty Lukiiianovycha D., Luchkevycha M., Luchynskoho H., Liaksa R., Liatyshevskoho I. do Nazaruka O., 1918-1938 rr., [Letters of D. Lukiiyanovich, M. Luchkevich, G. Luchynskyi, R. Lyaks, I. Lyatyshevskyyi to O. Nazaruk, 1918-1938]. 36 ark [in Ukrainian].

157. Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy u m. Lvovi (TsDIAUL) [Central State Historical Archive of Ukraine in Lviv]. F. 408, op. 1, spr. 1120. Stattia sviashchenyaka I. Liatyshevskoho “Mytropolyt A. Sheptytskyi, yak yepyskop Stanyslavivskyyi”. Rukopys, 1926 r., [Article by priest I. Lyatyshevskyyi “Metropolitan A. Sheptytskyi as Bishop of Stanislavivskyyi”. Manuscript, 1926]. 9 ark [in Ukrainian].

158. Tsoho dnia vidbulasia arkhyyiereiska khirotoniia o. d-ra Ivana Liatyshevskoho. (26.01.2021). [On this day, the episcopal ordination of Fr. Dr. Ivan Lyatyshevskyyi]. *Arkhikatedralnyi i Mytropolychyi Sobor UHKTs v Ivano-Frankivsku*. Retrieved from: <https://katedra.if.ua/ts-oho-dnia-vidbulasia-arkhyiereys-ka-khirotoniia-o-d-ra-ivana-liatyshevs-koho/> (data zvernennia: 25.04.2024) [in Ukrainian].

159. Shematyzm vsoho kliru hreko-katolytskoi Stanyslavivskoi Yeparkhii na rik Bozhyi... [Schematism of the entire clergy of the Greek-Catholic Stanislaviv Diocese for the year of God...]. 1886–1938. Retrieved from: <https://dlibra.kul.pl/dlibra/publication/16096#structure> [in Ukrainian].

160. Shepetiak, O. (2013). Ukrainski studenty bohoslovia v Avstrii [Ukrainian students of theology in Austria]. *Svitove ukrainstvo yak chynnyk utverdzhennia derzhavy Ukraina u mizhnarodnii spilnoti "...zemliakam moim v Ukraini i ne v Ukraini...": zb. materialiv chetvertoi Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii (u ramkakh IV Mizhnarodnoho konhresu svitovoho ukrainstva)*. Lviv: Vydavnytstvo Lvivskoi politekhniky. S. 464–468. Retrieved from: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/3317/1/Shepetyak_ukr%20stud_2013.pdf [in Ukrainian].

161. 139 rokiv tomu narodysia Yepyskop-pomichnyk Stanislavivskyyi Ivan Liatyshevskyyi. (17.10.2018). [139 years ago, Assistant Bishop of Stanislavivsk Ivan Lyatyshevskyyi was born]. *Ivano-Frankivska arkhyyieparkhiia UHKTs*. Retrieved from: <http://ugcc.if.ua/novyny/4040-139-rokiv-tomu-narodyvsia-yepyskop-pomichnyk-stanislavivskyyi-ivan-liatyshevskyyi.html> (data zvernennia: 24.04.2020) [in Ukrainian].